

Xwiyá yayí neainarijí Mako eanípírini.

Ríwamijí ripi “Xwiyá yayí neainipaxí Mako eanípíyí” riniñípirini. O Jisaso gí wiepisarijáowa oimónípoyiniri urípeajowa wo mimónijagí aiwi Jerusaremi dání xwé niwiarori íví sikiño ejáná amipí Jisaso uréwapiyíri eri yaríná sijwí winijorini. Ríwíyo dání Banabaso tíni Poro tíni émáyí ajíyo wáí urimearfíná Mako eni uxídijorini. Xegí yoí ámi bí Joni Makoyí wírigírári. O Jisaso rixa nípémáná niwiápínameámi ajínami náni nípeyimáná ejáná ámi xwiogwí obaxí onimiápi nípwémáná ejáná ríwamijí ripi eanírini. Romiyí eni “Jisaso Gorixomi xewaxorfaní?” niyaiwiro dijí owíkwírípoyiniri amipí Jisaso Gorixoyá ejí eániñípimi dání ejípi náni ríwamijí neáa unjírini.

Jono wayí numearia wago wáí uriñí nánirini.

1 ¹Xwiyá iwamíó Gorixomi xewaxo Jisasi Kiraiso —O nene yeáyí neayimixemeanía náni Gorixo rípeajorini. O náni xwiyá yayí seainipaxípi ripírini. ²Ejíná Jono wayí nineamearia wago siní menjáná xwiyá Gorixoyá wáí rókiamoagí Aisaiaoyí riniño Jono ná ríwíyo binío náni Gorixo xegí xewaxomíuriñí ripi ríwamijí eaqinigini, “Aríá ei. Gorixoní gí xwiyá yañí wiowárimíáo joxi gí íwoxi xámí rimeaní náni urowárimíárini. O joxi náni óí simoiníárini. ³O nuri ámá náni dijí meaje niywearíná joxi náni ríaiwá re rinírári. ‘Áminá ríwíyo binío náni segí dijí óí nañinijí niwimoiro lweárixini. Óí pírániñí imoarigíapániñí segí dijí pírániñí nimóniro lweárixini.’ Gí xwiyá yañí wiowárimíáo ríaiwá e rinírári.” Gorixo e riñípa ⁴Jono wayí nineamearia wago ámá náni dijí meaje nirémori wáí nurimeri re uragírini, “Gorixo seyíné íwí niga warigíápi yokwarimí seiaini náni segí uyínií yarigíápi ríwímini nimamoro nisaniro lweápoyí. E nerínayí, wayí seameaimíini.” uraríná ⁵ámá obaxí Judayíyá ajíyo dáñiyí tíni áwini e wigí ají xwé bi xegí yoí Jerusaremi dáñiyí tíni Jono tíni e náni nuro wigí íwí niga warigíápi náni waropári wíáná iniigí Jodani rapáyo wayí umeaiagírini. ⁶O Gorixoyá xwiyá yañí wiowárijo aiwi seáyi e neri weyí menagomani. Rapírapí awiaxí yínagomani. Kamerí —Ayí osínijí imónijírini.

Kamerí íá aga iyíániŋí imóniŋí niyínimáná arerixí agwoŋíniŋí íriŋíyo niyíniri emeagorini. Aiwá eni awiaxí nagomani. Xópé tíni píkí iniigí tíni ngorini. ⁷O Jisaso, ríwíyo binío náni wáí nemeríná wauní xwiýá re ragírini, “Nioni ejí eániŋáoni aiwí ejí eániŋí nioniyá tíni ríwíyo biníoyá tíni xixenimaní. Oyá nimúroni. Omijí wiiarigíáyí ananí wigí bosoyá sikkí sú gwí wíkweaiarigíaríni. E neri aiwí nioní simajwíyóniŋí yeáyí nuríniri o aga seáyi émi nimúróniŋagi náni oyá sikkí sú gwí wíkweipaxí meníni.” nuríri ⁸re uragírini, “Nioni wayí niseameairíná sa iniigí tímíni igíá seaeaarinjárini. Ríwíyo binío wayí niseameairíná kwíyí Gorixoyápi tíni seainírárini.” urijinigíni.

Wayí umeaijí nánirini.

⁹Jono wáí uraríná Jisaso Gariri piropenisíyo xegí aŋí Nasareti ḥweanje píni niwiárimi nuri Jonomi wímeááná iniigí Jodani rapáyo wayí numeairí ¹⁰weniŋí éfyí winiŋinigíni. Jisaso iniigíyo dání níminimeámi yaríná aŋnámi dání ói iníagi kwíyí Gorixoyá xawiówíniŋí xío náni weapariŋagi winiŋinigíni. ¹¹Sini e wínaríná Gorixo aŋnámi dání Jisasomi re urariŋagi aríá wiŋinigíni, “Gí íwí diŋí sixí riŋjáoxi náni aga yayí seáyi e ninarini.” urariŋagi aríá niwimáná ejáná ¹²Gorixoyá kwíyí Jisasomi rixa ámá náni diŋí meaje náni niméra nuri ¹³o e ḥweanjáná síá 40 nórā waríná Seteno —O imíyo xíráóniŋí imóniŋagi náni níni simajwíyóniŋí wurínigíoríni. O nibíri Jisaso xanoyá manjí píří owiaíkiníri iwamíó wíwapiyariŋagi aí o íwí wí mé síní tíŋí e niŋwearíná aŋnájí niwímearo simiŋí wíngíaríni.

Ámá waú waú awamí “Nixídípoyí.” urijí nánirini.

¹⁴Ríwéná Jisaso, Jono rixa gwí ḥweanjáná, o Gariri piropenisíyómíni nuri xwiýá yayí winipaxí Gorixo xío xegí xwioxfyó mímeámí neri pírániŋí umeŋweaníápi náni wáí nurimeri ¹⁵repiyí re wiemeŋinigíni, “Rixarini. Gorixo seyíné xwioxfyó mímeámí neri pírániŋí seameŋweaníápi sinjáni imónini aŋwí ayo ejagi náni segí íwí yarigíápi ríwíminí nimamoro xwiýá yayí seainipaxí nioní seararinjá ripí diŋí nikwíroro ḥweárixini.” nurimeri ¹⁶ipí xegí yoí Gariri riwoŋípámí nipuríná ámá peyí náni yarigíá waú Saimono tíni xogwáo Adiruo tíni peyí náni ubení ipíyo mamówárařiŋagí niwíniři niwímeari ¹⁷re urijinigíni, “Agwiagwí omijí peyí náni yarigíí ripí píni niwiárimi nixídípiyí. Omijí xegí bí peyí meaayarigíípa ámá eni axípi e meapisi oeaíwapiyimíni.” uráná ¹⁸agwiagwí re egfisixini. Rixa peyí náni yarigíípi píni niwiárimi númi ugřisixini. ¹⁹Númi waríná Jisaso sini ná jíe onimiápi nuríná ámá ámá waú, Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni ewéyo niŋweámáná egí ubení peyí náni yarigííu aríkfiniŋagi yadíripínariŋagí niwíniři ²⁰rixá “Agwiagwí eni nixídípiyí.” uráná

agwiaú xano tíni o xegí ámá nigwí omijí wiiarigíá tíni sini ewéyo
ŋweanjaná píni niwiárimi omi númi ug̊isixini.

Imíó dijí xixéroarijí womi mixí umáiniijí nánirini.

²¹ Jisaso wirimeáríwa tíni nuri ají yoí Kapaneamíyo nirémoro rixa Sabariá —Síá ayi Judayí omijí wí mé kikiáá nero xwiyíá Gorixoyá aríá wianiro náni awí eánarigíáyirini. Síá ayi imónáná rotú ajíyo nipáwiyo o ámáyo uréwapiyaríná ²² ayí Gorixoyá ɻwí ikaxí eániijípi mewegíawa uréwapiyarigíápa muréwapiyí aga Gorixoyá ɻwí ikaxí eániijípi xiawóninjí rarijagí niwíniro o uréwapiyarinjípi náni miój sínjá niweániro yaríná ²³ íná ámá imíó dijí xixéroarijí wo rotú ajíyo íními dání makirfwí nimori ²⁴ xwamiání re urijinigini, “Nasareti dájí Jisasoxi imíone pí neaiminiri barijini? ‘Xwiríá neaikixémíniri ría barijini?’ nimónariní. Nioni níjjáriní. Joxi Gorixo xewaxoxi xío rirípeajoxirini.” uráná ²⁵ Jisaso mixí numáiniri re urijinigini, “Píni wiárei! Dijí xixéroarijípixini niwáramomí ui!” uráná ²⁶ imíó ámáomí meanjí neaáriri o sinapixwíní nerí wejáná imíó nuríná makirfwí nimomí ujinigini. ²⁷ Makirfwí nimomí úagi ámá níni sijwí e niwiniro miój sínjá niweániro xwiyíá niriga nuro re rinigíawixini, “Xwiyíá apimi xiawóninjí nearéwapiyarinjípi xegí birini. Ejná aríá wiagwámani. Aga sini sijí aí aríá wiarijwini. Imíó aí sekaxí uráná aríá wiarijoi.” rinágfa ²⁸ xwiyíá Jisaso éipi náni Gariri piropenisíyo rixa yaní ami ami niwéa ujinigini.

Simixí obaxíyo naejí imimiximí ejí nánirini.

²⁹ Jisaso rotú ajíyo píni niwiárimi nikeyeari nuri ají Saimonoyá tíni Adíruoyá tíni xiráxogwáowaúyá ajíyo nipáwiyo Jemiso tíni xogwáo Jono tíni eni nawíni páwíáná ³⁰ Saimonomi xineagwí wará ríá pirí wiarijagí náni sá wejagi Jisasomi rixa áwanjí uríagá ³¹ o í weje náni nuri wéyo íá meááná simixí rixa píni wiáragi í niwiápñimeari rixa aiwá ríá niyeari tiniijípi nímeari miní niwia ujinigini.

³² Rixa síá sisisanjí imónariná sogwí rixa wéimi ejáná ámá ají apimi dájí simixí yarigíáyí tíni imíó dijí xixéroarijíyí tíni nímeámi Jisaso tínjí e náni nibiro ³³ rixa oxí apixí niaíwí ají apimi dájíyí ají Jisaso ɻweajiwámi fwí e awí eaárinaríná ³⁴ o ámá pí pí simixí yarigíáyo naejí imixowáriri ámá imíó sayá nimeri xixéroarijíyo eni imíó mixí umáinowáriri neríná imíó o Gorixo xewaxo enagi níjjá imóniŋagía náni mixí numáinowáriríná xwiyíá wí orípoyiniri sijwí miwinipa ejinigini.

Jisaso Gariri piropenisíyo emejí nánirini.

³⁵ O wíá móniŋími sini síá xaíwí yiniŋáná niwiápñimeari nikeyeámáná ámá miŋweagé náni nuri e Gorixomi xwiyíá rírimí niwiri ɻweanjaná ³⁶ Saimono tíni nikumixiniri emearigíáwa tíni Jisaso sini

anýyo miňweanagí niwiniro o náni píá néra nuro ³⁷niwímearíná re urigíawixini, “Oxí apíxí niaíwí níni joxi náni píá yaníro yarijoi.” uríagía ³⁸o re uríjinigini, “E nerí aiwi ají wíyo nioní xwiyáá ‘Gorixo pírániñí seamejweani sijáni imónini ajwi ayorini.’ rarijápi wáí ourimemí náni owaneyi. Xwiyáá api ají ami ami áwaýí uriminiri bijárini.” nuriri ³⁹Gariri piropenisíyo ami ami nemeríná wigí rotú ají iwiwámí nipáwiemerí wáí uríri ámá imíó sayá nimerí xixéroarijí tíjíyo mixí umáinowáriri nerí e emejinigini.

Peyiyí tíjí womí naají imixiñí nánirini.

⁴⁰ Ámá peiyí —Simixí api ámá sijwí niwiniríná neaxímeaniginiří éí yarigíapírini. Simixí ayí tíjí wo, Jisaso emearíná, omí niwímearí símimañímíni xómíñí niyikwiri wauní rixiñí nuriri re uríjinigini, “Joxi nisimónirínayí, anani pírániñí nimixipaxírini.” uríagi ⁴¹o wá niwianiri wé ūeapá niwiri omí seáyi e niwikwiáriri re uríjinigini, “Nioni joxi naají oimónini.” nimónarini. Rixa naají imónei.” uráná re ejinigini. ⁴²Peyiyí rixa axiná yímojínigini. ⁴³Rixa apaxí mé yímóagí Jisaso apaxípániñí imónigíawa tíjí e náni nurowáriríná aríá jiyíkí norí ⁴⁴re uríjinigini, “Naají simixíáyí náni amíná nuri ámáyo áwaýí muripani.” nuriri ámá o wigí yarigíapí mé ámáyo xewaniño áwaýí nura emeniginiří e nuriri ámí re uríjinigini, “Amíná apaxípániñí imónigíawa tíjí e náni nuri womí siwá niwiniri naajwí ridiyowá náni negí aríó Moseso ejíná ɻwí ikaxí nearagíyí bi ridiyowá siáriri joxi naají imónífyí náni áwaýí ríri ení mini wiřixini.” uríagi aiwi ⁴⁵o Jisasomi píni niwiárimí nuríná aríkí áwaýí rimejníngini. E eagi náni Jisaso ámá aríkí upupígí nipírixiniri ají bi bimi nuríná sijáni mirémopaxí niwimóniri náni ámá mayí e ɻweanáná ámá ami ami dání o tíjí e náni bagíárini.

Ejí siwímí ejí womí naají imixiñí nánirini.

2 ¹Jisaso, síá wí rixa nórá núsáná, o ámi ají yoí Kapaneamíyo náni nuri xegí ajíyo ínimi ɻweanáná ámá obaxí aríá re niwiro “O ámi xegí ajíyo ɻweani.” rarijagía aríá e niwiro nibiro ²awí neániro nipáwiro ajíyo ínimi déroro ají ɻwí e ení píkwipíkwí iniřo yaríná o ámá ayí niyoní wáí niwiri píne repiyí wiřiná ³ámá wa ejí níni siwímí ejí womí —O ají epaxomaní. Omí ikwiajwíyo nikwiáriro níkwónimí nibiro aí ⁴ámá ají ɻwí e píkwipíkwí iniřagía niwiniro ajíyo nipáwiro Jisaso tíjí e tipaxí meňagi náni nimeámi niþeyiro ají ɻwí seáyiyo dání ají síá bi Jisaso ɻweanje núpiyiro ikwiajwí xío wejñamí midimidáni gwí niyuráráriro gwíyo íá nixirimáná ají síá úpiyífe dání awayini mamówáráná ⁵Jisaso awa xíomí dijí niwikwíroro “O negí ámá ejí siwímí ejomi anani naají imixipaxírini.” yaiwiarajagía niwiniří omí re uríjinigini, “Íwe, joxi ɻwí ikáriniñí rixa yokwarimí siiarjini.” uráná

6 Gorixoyá ḥywí ikaxí eániŋípi mewegíá wa Jisaso uréwapiyarínípi aría wianiro nání e niŋwearíná Jisaso ejí siwímí ejomi e uríípi aría niwiro íními diŋjí re nimoa ugíawixini, 7 “Pí nání ría urarini? Nioni Gorixoniniri yokwarimí riwiiarini? Sa Gorixoní fwí yokwarimí wiiariŋorini. Ámá ro Gorixomí riperirí numeariri ría yarini?” yaiwiaríná 8 Jisaso xegí kwíyíyo dání awa íními diŋjí e nimoa warijagáa niwiniri re uriŋinigini, “Soyíné pí nání nioní nání íními ‘O fwí ámá yarigíápi yokwarimí wiipaxomaní.’ nimoa warijoí?” nuriri 9 ámi re uriŋinigini, “Ámá wo fwí ikáriniŋí nioni yokwarimí wiíánayí íními imóniŋagi nání ámá woxi siŋwí tíni siŋwí winipaxí menini. E nerí aiwi nioní ámá ejí níní siwímí ejí womí ‘Rixa niwiápñimeari dixí ikwiajwí nimeámi ui.’ uránayí o naŋí imóníagi ámá niyínéni siŋwí tíni siŋwí winipaxfrini.” nuriri 10 re uriŋinigini, “Niyínéni nioní nání re yaiwipíri nání, ‘Ámá imóniŋo anani ámá xwíá tíyo dáŋyí fwí ikáriníápi anani yokwarimí wiipaxorini.’ naiwipíri nání pírániŋí siŋwí nanípoyí.” nuriri 11 ejí siwímí ejomi re uriŋinigini, “Nioni re rirariŋini, ‘Joxi niwiápñimeari dixí ikwiajwí nimeámi aŋí e nání ui.’ rirariŋini.” uráná re ejinigini. 12 O rixa naŋí nimóniri niwiápñimeari ámá níní siŋwí anigé dáni ikwiajwí xwaŋwí níkwónimi peyeajinigini. E éaná ámá ayí sirí nipikníro Gorixomí seáyi e numero re rigíawixini, “Nene ejíná dání aiwi ámá wo ro yariŋípa axípi re yariŋagi miwínagwárini.” rigíawixini.

Ripaiomi “Nixídei.” uriŋí nánirini.

13 Jisaso ámi aŋí e píni niwiárimi nuri ipí imajípá tíŋí e ḥweanjáná oxí apíxí niauwí níní o tíŋí e nání bayariŋagá o nuréwapiya nuri 14 sini ipí imajípámí nipuríná Aripiasomí xewaxo Ripaio —O takisí nání nigwí uráparijorini. O opisí aŋíyo éé niŋweari xegí omiŋí yariŋagi niwiniri re uriŋinigini, “Joxi ríwíyo nixídei.” uráná o niwiápñimeámi ríwíyo nuxídíri nuro 15 Ripaioyá aŋíyo nipáwiro Jisaso tíni xegí wiepisariŋowa tíni niŋwearo aiwá niniro ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tíni (Ejíná Judyá aŋíyo takisí nání nigwí urápigíáwa takisí nání nigwí nurápirínayí wigí meapíría nání nigwí seáyi e bi fwí urápagíá enagi nání ámá níní awa nání xwioxíyo dáni wikí niwóniro kíkímí niwimóniri yagíarini.) Awa tíni fwí yarigíá wíniyí tíni ámá ayí obaxí Jisasomi nixídíro nání ayí eni nawíni Jisaso tíni aiwá niniro yaríná 16 ámá Parisiyí riniŋíyí wayá ámá Gorixoyá ḥywí ikaxí eániŋípi mewegíá wa Jisaso ámá takisí nání nigwí uráparigíá wa tíni fwí yarigíá wíniyí tíni aiwá nawíni nariŋagáa niwiniro xegí wiepisariŋowami Jisaso nání re urigíawixini, “O pí nání ámá takisí nání nigwí nearáparigíá awa tíni fwí yarigíá ayí tíni nawíni aiwá niro inilígi niro yarijoí? O naŋí riyarini?” uraríná 17 Jisaso e urariŋagáa aría niwiri ewayí xwiyáá bi nuriri re uriŋinigini, “Ámá simixí mepa neríná xwirí tíŋí e nání warigíámaní. Simixí tígíáyí warigíárini.

Nioni eni ámá ‘Nioni nigípi wé róninjini.’ yaiwinarigfáyí náni mibijárini. Ámá ‘Nioni íwí yariñáonirini.’ yaiwinarigfáyí wigí uyínií yarigíápi yokwarimí wiíáná ayí wé róninjí imónipíri náni bijárini.” urijninigini.

“Pí náni aiwá ɻwíá miɻweaayaríoi?” urigíá nánirini.

18 Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni aiwá ɻwíá bí miɻweapa yariñagía Jono wayí numeia warinjoyá wiepisarijowa tíni ámá Parisiyí riniñowa tíni aiwá náni ɻwíá niɻwirárinayiróná Jonoyá wiepisarijowa tíni Parisiowayá wiepisarigíá wa tíni nawíni nuro Jisasomí niwímearo re urigíawixini, “Jonoyá neaiepisarijone tíni Parisiowayá neaiepisarigíone tíni aiwá náni ɻwíá niɻwirárinayariñwini. Pí náni joxiyá wiepisarijowa aiwá ɻwíá miɻweá yariñoi?” uráná 19 Jisaso ewayí xwiyíá bí nuriri re urijninigini, “Ámá apixí siŋí ɻwirárírio sini ɻweanjáná oyá nikumixiniri emearigíáwa aiwá ɻwíá nixejwiráriniro yarigíárani? Oweoi, o sini awa tíni ɻweanjáná aiwá ɻwíá xepwirárinipaxí menini. 20 E nerí aiwi o apixí nimeari niɻweanjisáná ejáná ámá wí omi anínimixáná íná aiwá ɻwíá ɻweapírírári. ” nuriri xewanijo apixí siŋí ɻwiráríónijí imónijagi náni ewayí xwiyíá e urijninigini. 21 Ewayí xwiyíá ámi bí nuriri re urijninigini, “Ámá rapírapí ejínaŋí niyíga bagiá wú axeníjagi niwiniríná rapírapí siŋí sini wayí mirónijí wú nimearo nupákiro gwí kiwearigíámani. E yaniro éíayí wayí róáná siŋí upákííú nikikaríniri ejí nipiperíná ejínaŋú xwé naxega unijoi.” nuriri ayí wigí ejíná dání “Nene e neríná wé róninjí nimónirane niperínayí, anani Goríxo tíŋí e náni peyaníwárini.” nira wagíápi sini yarigíápi tíni oyá xwiyíá siŋí tíni nawíni ikwieropírixiniri ewayí xwiyíá e urijninigini. 22 Ámi axípi oyaiwípoyiniri re urijninigini, “Ámá inigí wainí siŋí nimearo memé wará sixí soyí axíyo iwajíá yarigíámani. Iwajíá yaniro éíayí núpíyimi nipuri sixí soyíwá eni rixa sípí enijoi. Wainí siŋí memé wará sixí siŋíyo iwajíá yarigíárini.” urijninigini.

“Sabaríáyo ɻwíáxini.” rigíá nánirini.

23 Jisaso tíni wiepisarijowa tíni Sabaríáyo aŋí nemero wití aiwá omiŋí tíŋí e óíyo nipuríná wiepisarijowa wití siyí niyíraga waríná 24 ámá Parisiyí riniŋjí wa omi yariŋí re wigíawixini, “Awa pí náni ‘Sabaríáyo ɻwíáriní.’ riniŋjípi niwiaíkiro wití aiwá niyíriro nariñoi?” uríagía 25-26 Jisaso re urijninigini, “Soyíné xwiyíá negí mixí inayí Depito náni eániŋjípi íá niroro aiwi diŋí wí mimoarijoi. Ejíná Depito, ámá Abaiataoyi riniŋjí —O ejíná apaxípániŋjí imónijí xwé worini. O xegí Judayí Gorixomi ridíyowá wianiro náni seníá aŋí pákíniŋjyo meweŋjáná, Depito tíni xegí ámá nikumixiniri emearigíáwa tíni aiwá meŋjagi náni agwí wiaríná o seníá aŋí pákíniŋjwámí nipáwiri bisíkeríá Goríxo náni peaxí tiniŋjípi umeaíáná Depito niniri xegí ámáyo eni niniri wiŋjinigini. Bisíkeríá apí apaxípániŋjí imónigíawani anani nipaxírini. Apí Depito

niniri aiwi Gorixo o náni xwiyáá bi murí ejáná gí wiepisarijá rowa eni agwí wiarijagi náni yaríná pí náni xwiyááni meararijoi?" nuriri ²⁷re urijinigini, "Gorixo ámá xámí nimixárimáná síá wiyi kikiá ñwearo dijí sixí yíniro epíri náni Sabaríá tijírini. Sabaríá xámí nitiri ámá ríwíyo Sabaríáyo mewepíría náni imixijímani. ²⁸Ayináni ámá imónijáoni Sabaríá ayo aí xiáwonirini. Nioni 'Sabaríáyo ayí ananirini.' ripaxí imónijáonirini." urijinigini.

Ámá wé kiriñí ejí womí nají imixijí nánirini.

3 ¹Jisaso ámí rotú ají wiwámi nipáwiri ámá wé kiriñí ejí wo ñweanjagi niwiníri uréwapiyaríná ²ámá Parisi wa —Awa re rarigíarini, "Sabaríáyo omijí nerínayí ayí ñwiárini. Ámá aí Sabaríáyo nají nimixirínayí ayí ñwiárini." rarigíarini. Awa Jisaso ámá wé kiriñí ejí omi Sabaríáyo nají wimixáná omi xwiyáá mearaniro náni sijwí niwiníro ñweanjagía aiwi ³o wé kiriñí ejomi re urijinigini, "Niwiápínameámi nibiri áwini e éí roi." nuriri ⁴Parisiowami re urijinigini, "Segí dijí píoi moarijoi? 'Sabaríáyo ámáyo nají niwiirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi? 'Sabaríáyo sipí niwikárírínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi?" nuriri ámí re urijinigini, " 'Sabaríáyo simixíyo pírániñí nimixirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi? 'Ámá nípikirínayí ayí ananirini.' riyaifiarijoi?" uríagi aiwi awa xwiyáá bi murigíawixini. ⁵Xwiyáá bi murarijagía niwiníri sijwí niwinímeríná wikí niwóga nuri awa wé ikí ejomi wá bi miwianí dijí kíkímí niwimóga warijagía niwiníri awa náni dijí sipí eni niwíri omi re urijinigini, "Wé feapá énapei." uráná o wé feapá neríná re ejinigini. Rixa nají imónijinigini. ⁶Rixa nají imóníagi Parisiowa sijwí e niwiníro niwiápínameámi nipeyearo ámá mixí inayí Xeroto tíni nikumixiníri emearigíawa tíni awí neániro Jisasomi pikianiro náni íními mekaxí megíawixini.

Ipípámi dání ámá obaxíyo uréwapiyiñí nánirini.

⁷Jisaso, Parisiowa xío náni mekaxí mearijagía, o xegí wiepisarijowa tíni ámí ipíwá riwojímini úáná ámá Gariri piropenisíyo dánjí obaxí omi númi nuro ámá Judia piropenisíyo dánjíyí tíni ⁸wigí ají xwé yoí Jerusaremí áwini e miriniñípimi dánjíyí tíni xwíá yoí Idumia ñweáyí tíni ámá inigí Jodani rapáyo oriwámídáni ñweáyí tíni émáyí ají biaú Saidoni tíni Taia tíni tíñí e ñweáyí tíni ámá xwé obaxí ayí Jisaso yarijípi náni aríá niwiyo xío tíñí e náni bimiarijagía ⁹⁻¹⁰Jisaso ámá obaxí simixíyo nají imimixímí éí ejagi náni ámá níni simixíyí omi amáí rónaniro náni ikwíkwierí niga warijagía náni xegí wiepisarijowami re urijinigini, "Ámá obaxí amáí niniróniríná ninixoyípíoa nibarijoi. Ewéyo pixemoáni náni pírániyí aywí e nitípoyi." urijinigini. ¹¹Ámá imió dijí xixéroarigíayí Jisasomi niwinírínayí símimañímíni nípíkínimearo wauní

nìwikáriniro “Niaíwí Gorixoyáoxírini.” uraniro yariñagía náni 12 o mixí numáinowáriríná mixí ríá tíjí nuriri re uriñinigini, “Nioni Gorixomi xewaxoni ejagi náni áwañí mirowiáropani.” uriñinigini.

Xegí wiepisiníawami rípeají nánirini.

13 Jisaso díwíyo náni niyiri ámá xío xegí wimónariñowami “Soyíné eni yapípoyi.” uráná awa eni xío tíjí e náni niyiro wímeááná 14-15 o ámá wé wúkaú síkwí waú xío tñi emepírfa náni imóniro xío náni wáf nurímero ámá imíó xixéroariñýí mixí umáinowáripaxí nimóniro ero epíria náni rípeajinigini. 16 Ámá wé wúkaú síkwí waú xío rípeajowa wigí yoí rowarini. Wo Saimono —O Jisaso yoí ámi bì Pitaoyí wíriñorini. O tñi 17 ámi waú Sebediomí xewaxowaú Jemiso tñi xogwáo Jono tñi —Awaúmi Jisaso yoí Boanesisowaúyi —Yoí míkí ayí awaú akiriwíniñí imónigíwaú ejagi nánirini. Yoí e wíriñowaú tñi 18 ámi wo Adíruo tñi ámi wo Piripo tñi ámi wo Batoromuo tñi ámi wo Matiyuo tñi ámi wo Tomaso tñi ámi wo Aripiasomi xewaxo Jemisoyí riniño tñi ámi wo Tadiaso tñi ámi wo Saimono —O yoí ámi bì Seretoyí riniñýí —Yoí míkí ayí “Émáyí ámi oxídowáraneyi.” rarigíayí nánirini. E riniño tñi 19 ámi wo yoparo Isikarioti dánjí Judaso —O Jisaso náni miyí rorírimenorini. O tñi ámá wé wúkaú síkwí waú awami rípeajinigini.

“O oboyá ejí eániñí tñi yarini.” rigíá nánirini.

20 Jisaso tñi wiepisariñowa tñi ámi ají e náni nuro ɻweañáná ámá obaxí o tñíjí e awí neániro epíroyí wiariñagía náni niyórímoró aiwá minipaxí wimónariñagía 21 Jisasomi xexirímeáyí ámá wí xío náni “Xewaniyo rixa majá nikáriniři yarini.” rariñagía aríá niwiromí omí niwirimeámi waniro náni baríná 22 Gorixoyá ɻwjí ikaxí mewegjá wa ají yoí Jerusaremi dání níbimáná Jisaso tñíjí e rémónapíawa ámáyo Jisaso náni re nura ugíawixini, “Imíó xiráónijí imónijo Bieseburyí riniño —O xegí yoí bì Setenorini. O Jisasomi ríwíminí nirómáná xixérojagí náni o ámá imíó xixéroariñyo mixí umáinowárarini.” nura warijagía náni 23 Jisaso awami “Niìwanijoni tñíjí e náni bípoyi.” nuriri ewayí ikaxí bi nuriríná re uriñinigini, “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí imóniní.” riyaiwiarijoi?” nuriri 24 ewayí xwiyíá ripi uriñinigini, “Ámá axowa mixí niniro xepixepá niróniróná ejí miweánipa nero mimiajwí upírárini. 25 Ámá gwí axíři eni mixí niniro xepixepá niróniróná ejí miweánipa nero xwíámi imónipírárini.” nuriri “Seteno xegí wíamí mixí umáinowáripaxí mimónijagi náni ría neararini?” oyaiwípoyiniri ewayí xwiyíá apí nurimáná 26 ámi re uriñinigini, “Seteno eni xegí wíamí tñi mixí niniro xepixepá nirónirónayí wiwanijowa ejí meání niniro xopirárí inipírárini.” nuriri ayí xewaniyo náni dijí re oyaiwípoyiniri “Setenoyá ejí eániñípi tñi mé omí xopirárí wiminiri ría yarini?” oyaiwípoyiniri náni 27 ámi ewayí

xwiyáripíuriñinigini, “Ámá wo ámá ríá riñí woyá iyá fá urápekixéminiri nání oyá anjyo nípáwiríná amíná aji xiawomi gwí niyiri nitimáná amipí oyá ananí urápekixenigini.” nuriri²⁸ ámi re uriñinigini, “Nioni nepa searariñini. fwí yarigíápirani, riperirí inarigíápirani, amipí siphí níni ámá yarigíápi Gorixo ananí yokwarimí seiinírárini.²⁹ E nerí aiwi ámá Gorixoyá kwíyí nání riperirí méíayí Gorixo e ríápi ámi wí yokwarimí wiiníámani. Añijí e nimóniri xwiyáfá meárinipírárini.” uriñinigini.³⁰ Ayí ripí nání e uriñinigini. Gorixoyá kwíyí tini imíó mixí umáinowárariñagi aiwi awa Gorixoyá kwíyí riperirí nimeariro “Jisaso imíó diñí xixéronjagi nání imíó wíamí mixí umáinowárariní.” rariñagia nání Jisaso xwiyáfá apí uriñinigini.

Xináí tini xexirímeáowa tini nánirini.

³¹ Jisaso sini ajiyó ñweajáná xegí xináí tini xogwáowa tini nirémónapiro bíariwámini nirómáná “Jisaso níwiapiri siñwí oneanini.” uráná³² ámá Jisasomi epíroyí niwiro miní miní niñweaxa pugíá wí re urigíawixini, “Ai dixí rináí tini ririxímeáowa tini bíariwámini nirómáná joxi nání rariñoi.” uríagia³³ o “Ewayí xwiyáfá bi ría neararini?” oyaiwípoiniri yariñí re wiñinigini, “Ámá giyí gí nökí tini gí nirixímeáowa tñinirini?” nuriri³⁴ ámá miní miní niñweaxa pugíáyo siñwí niwíñimeríná re uriñinigini, “Gí inókíwayíné, nirixímeáowayíné rixa tí ñweagíá ayoí.³⁵ Ámá giyí Gorixo riñíyo diñí nikwíroro xídarigíáyí ayí gí inókíwániñí tini gí nirixímeániñí tini imónigíáyírini.” uriñinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiároñí nánirini.

4 ¹Jisaso ámi ipí Gariri imají tifíjí e nání nuri nuréwapiyiri ámá xwé obaxí awí neániro epíroyí wiariñagia o ewéyo nípixemoániri éí niñweari ámá níni sini ipí imají e ñweajáná² o nuréwapiyiríná xixewisí xwiyáfá amipí obaxí nání nuréwapiyiri³ re uriñinigini, “Aríá époyi. Ámá wo o xegí omijyo axípi wití siyí niwiáróa uminiri nání nuri⁴ xwíá yuní ikixeáriñije pírániñí niwiáróa nuri aiwi wí óí mañípá tini piéróná iní níbiro mimeání ejinigini.⁵ Ámá wí síñá íními yapiñiñáná xwíá onimiápi seáyi e ejáná wiáróiyí xwíá akwiníánái ejagi nání apaxí mé nerápimáná⁶ sogví niwepíñiri xaiwí anaríná pipiñí miwáriñagi nání niyweániri yeáyí yáriñinigini.⁷ Ámá wí emí pipiñí aríkiáriñije wiáróiyí emí pipiñíyo dáni nerápíri xewírariñagi nání wití siyí api ná miweñinigini.⁸ Ámá wí xwíá nañí e wiáróiyí pírániñí nerápíri xwé neri ná nikikireániríná wí xwé onimiápi niwerí wí xwé obaxí niwerí wí aga diñí nimori fá miropaxí weñinigini.” nuriri⁹ ámi re uriñinigini, “Seyíné wití siyí nání nioni ewayí xwiyáfá ríá apí nání aríá ókiarí nímónípoyi.” uriñinigini.

Ejíná riniñípi tini xixeni ewayí ikaxí uríñí nánirini.

¹⁰ Idáná o xegípi ñweajáná wiepisariñowa wé wúkaú sikwí waú tini ámá wí xio tini emearigíáyí tini wigípi ewayí xwiyáfá xio ríípi nání yariñí

wiaríná ¹¹ o re urijinigini, “Xwiyá Gorixo seyíné xío xegí xwioxíyo míméamí nerí seamejweanía nání ejíná dání ínimi imónijípi nioni rixa wíá searókiamoarijini. E nerí aiwi ámá nioni dijí minikwíró wigí dijí tíni néra warigíáyo nioni uréwapiyáríná míkípi aríá miní ewayí xwiyá rarijápini aríá niarijoi. ¹² Ayí ripi nání ewayí xwiyáni urarijini. Gorixoyá xwiyá wíá rókiamoagí Aisaiaoyi riniyo ámá nioni dijí minikwíró wigí dijí tíni néra warigíáyí nání ejíná niriri ríwamijí re eajinigini, ‘Ámá ayí wigí uyínií yarigíápi ríwimini mamóánayí Gorixo yokwarimí wiiniginiri ewayí xwiyá aríá niwiríná aríá niwiro aiwi nijá mimóní ero sijwí niwinirína sijwí niwiniro aiwi dijí mímó ero epíri nání ewayí xwiyáni uriníárini.’ Aisaiao ejíná ríwamijí e eajípi tíni xixeni nioni xixeni e yarijini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí wiárojí míkípi nánirini.

¹³ O ámi re urijinigini, “Soyíné ewayí xwiyá nioni ríápi sini majjá rimónijoi? Ewayí xwiyá apí nijá mimónipa nerínayí, ewayí xwiyá nioni rarijá nípíni aríge nerí nijá imónipírári. Míkípi áwanjí oseariminiri rarijini. ¹⁴ Ámá wití siyí wiárojíoyí xwiyá Gorixo nání wáí nemeri urimearijónijí imónini. ¹⁵ Ámá wí wití siyí óípá tíni piéróípi ijí níbíri manarijýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá wííápi Seteno ayí Gorixo nání dijí mopírixiniri ajníni níbíri píripíri niwiri emí míméamí yarijírini. ¹⁶ Ámá ámi wí wití siyí síjá ínimi yapinijáná seáyí e xwiá onimiápi ejáná wiárojýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá niwiróná yayí niwiníri níxídaniro yaríná ¹⁷ xwiyá ná ínimi pipijínií miwáriñagi nání anijí xídarigíámani. Xwiyá Gorixo nání xídaniro yarijagía nání ámá wí níbiro nepa ejí neániro ría xídaríjoñiri iwamíó niwíwapiyiri xeanijí wikeáráná apaxí mé píni wiárarigíári. ¹⁸ Ámá ámi wí wití siyí emí pipijí aríkiáriniye wiárojýinijí imónini. Ayí eni xwiyá Gorixo nání aríá niwiro aiwi ¹⁹ amipí xwiáyo dánjí nání dijí obibaxí nimoro ‘Amipí wí nioni minímúropa onini.’ niyaiwiro amipí wí nání ‘Aríge nímeaníárfani?’ niyaiwia nurínayí wití emí nerápirí xeñvirárarinjí yapi nimóniro aiwá ná mikikireánarijíyí yapi imónarigíári. ²⁰ Ámá ámi wí wití siyí xwiá nañí imónije wiárojýinijí imónini. Ayí xwiyá Gorixo nání aríá niwiro dijí nikwíroro pírániñí níxídiróná wití siyí aiwá ná wí xwé onimiápi werí wí xwé obaxí werí wí aga dijí nimori íá miropaxí werí yarijýinijí imónini.” Ewayí xwiyá míkípi nání áwanjí e urijinigini.

Ewayí ikaxí ramixí nánirini.

²¹ O wiepisarijowa “Ámá ayo anijí yumíí winíárini.” yaiwipírixiniri sini ewayí xwiyá nání áwanjí nuriríná re urijinigini, “ ‘Ámá ramixí nimixárómáná sítí xwé wá nímeari upixákwiáripírixini.’ riyaifiarijoi? ‘Pienjí íkwianjwíyo ínimi tipírixini.’ riyaifiarijoi? Oweoi, íkwianjwíyo

siŋjániŋ e tarigíárini.” nuriri ²² re uriŋinigini, “Xwiyá ejná dání Gorixo xio xegí xwioxíyo mîmeámí neri seameŋweanía nání ínímí imóniŋípirani, amípí píní imóniŋípirani, nipiní siŋjáni imóniŋírári. ²³ Xwiyá nioní searariŋápi nání aríá ókiarí nimónípoyi.” nuriri ²⁴⁻²⁵ re uriŋinigini, “Aríá niniríná diŋí pírániŋí nimoro aríá niríni. E nerínayí, Gorixoyá diŋí tñi niŋjá nimóniro sini diŋí pírániŋí nimoro aríá ninia nurínayí, oyá diŋí tñi niŋjá ámi wíni nimóga upírári. E mepa nerínayí, píné nioní searariŋápi ríwímini mamoro íkí nemoro nerínayí, xwiyá Gorixo nánipi niŋjá wí imónipírámani. Xwiyá Gorixo nánipi niŋjá onímiápi imónigíáyí aí xewaniŋo ámi píripíri winírári. ” urijinigini.

Ewayí ikaxí wití siyí xegípi erápiŋí nánirini.

²⁶ O sini ámá e ŋweagíá niyoní xwiyá Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri umeŋweanía nánipi nuriríná ámi ewayí xwiyá bí nuriri re uriŋinigini, “Gorixo xio xegí xwioxíyo mîmeámí neri seameŋweaníápi re imónini. Ámá wo omíŋíyo nání nuri wití siyí niwiáróa núisáná ²⁷sá weri wiápñimearei yariŋá wití siyí rixa nerápirí xwé neri o ‘Arige nerápirí ríá peyaríni?’ yaiwiaríná ²⁸xegípi xwíáyo dání niþeyiri iwfí nigá niyíri siyí neri ná nikikireága niþeyiri ²⁹yóí éaná rixa mipaxí ejagi niwiniríná kirá nimearí miwákwímí yariŋírini.” urijinigini. Gorixo xegí xwioxíyo mîmeámí neri umeŋweaníápi axípi iwamíó neríná ayí diŋí “Arige neríná xwé imóniŋírári?” niyaiwiro aiwi “Xegípi xwé imóniŋírári.” oyaiwípoiniri nání e uriŋinigini.

Ewayí ikaxí masíté siyí nánirini.

³⁰ Ámi re uriŋinigini, “Pí pí ewayí xwiyá nirirane Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri neameŋweaníápi nání raníwini? ³¹ O nibiri neameŋweaníápi masíté aiwá siyíniŋí imónini. Masíté aiwá siyí nuriríná aga onímiáapia wiároarigía aiwi ³²nerápmáná xwé neri aiwá níni negí omíŋíyo yariŋípimi seáyi e nimúrorí rejí sepiá wiexárarána iní nibiri yéwí íniriwámíni taríŋírini.” urijinigini. Ayí “Iwamíóyí nene onímiápi neri aiwi ríwéná ámá xwé obaxene Gorixo neameŋweanírári.” oyaiwípoiniri e uriŋinigini. ³³Xwiyá Gorixo xwioxíyo mîmeámí neri umeŋweaníápi nání nuriríná ámá ayí aríá wipaxípi tñi xixeni ewayí xwiyá obaxí axípíniŋí imóniŋí nura nuri ³⁴siŋjáni áwaní bi murí ewayí xwiyáni nura nuri aiwi wiepisariŋowa tñiní niŋwearíná ewayí xwiyá xio urariní míkípi nání áwaní urayinigini.

Ipí imeamíkwí yariŋagi samiŋí imixiŋí nánirini.

³⁵ O ewayí xwiyá nura núisáná síapi tñi axíná xegí wiepisariŋowami re uriŋinigini, “Ipíyo jíariwámíni oxemoaneyi.” uráná ³⁶awa ámá obaxí e awí eánigíáyo píní niwiárími ewé Jisaso éí niŋwearí e dání píné

uréwapiyarijípámí eni nipixemoániro Jisaso tíni nuro ewé wí eni awa tíni waríná re ejinigini.³⁷ Ríwipí bíri iniigí eni imeamíkwí eri neríná ewéyo mimeámí yaríná ewéyo iniigí rixa níroga wiápíñimeaarijagi niwíniro³⁸ Jisaso ewé íkwémiñímini íkwiajwíyo sá wejomi saiwiári niwiro re urigíawixini, “Nearéwapiyarijoxini, none rixa iniigí namianíri yarijwáyo! Joxi dijí nímorí riwejeníni?” uráná³⁹ o niwiápíñimearei re ejinigini. “Ríwipí samijí oweárini.” ríri “Iniigí imeamíkwí yarijípi eni samijí oweárini.” ríri éaná apaxí mé ríwipí samijí werí iniigí eni samijí werí yáráná⁴⁰ re uriñinigini, “Soyíne pí nání wáyí seainarini? Dijí minkwíropa nero nání wáyí riseainarini?” uríagi⁴¹ awa óí nikáríniro nání wigípi re rinigíawixini, “Pí ámáoríani? Imitjí tíni iniigí tíni o ráná aríre ámániñí aríá niwiri samijí ría wejoi?” rinigíawixini.

Imió obaxí xixéroarijomí mixí umáiniñí nánirini.

5 ¹Jisaso tíni xegí wiepisarijowa tíni nuro ipí yoí Gaririyo jíariwámíni ámá wigí yoí Gegesayí aŋíyo niwiékíñimearo² o rixa ewéyo dání ayoááná re ejinigini. Rixa ámá imió dijí xixéroarijí wo ámá xwáripáyo dání niweapíri Jisasomi niwímearei³—O ámá xwáripáyo anijí e weagorini. Ámá wí ainixí aí tíni aí gwí mijáripaxí yagíorini.⁴ Íníná ainixí tíni gwí xaíwí wirí tíni sikwíyo tíni wéyo tíni járarijagíai wi o naríkiárimi wagorini. Ámá wí ejí neániro omi xayípemixipaxí yagíomani.⁵ Xegípi anijí xwáripáyo niywearná ikwáwiýiná áríwiýiná díwí tínjí e dání makírwí nimóa nuri sínjá nimearei píri nuyikíga wagorini.⁶ O Jisaso jíami barijagi niwiníri mírí niwerí wauní niwikáríni⁷⁻⁸ Jisaso manjí tíni “Ámá romi imíoyíné síní dijí mixixéropani. Píni wiárípoyi.” urarijagi o xwamiání niwiri “Jisasoxí pí neaiminíri barijini?” nuríri “Gorixo ɻwíá amípí niyoní seáyi e múrojomí xewaxoxirini. Wauní siarijagwi nání Gorixoyá sijwíyo dání ‘Ríniñí wí seaiapimíméini.’ nearei.” uríagáia⁹ Jisaso yarijí “Segí yoí pírini?” wíáná imíowa re urigíawixini, “None xwé obaxí miróniñagwi nání yoí Rijoniyí—Yoí míkí ayí mixí nání xwé obaxí gwí mónarigíá nánirini. Yoí Rijoniyí ríniñwini.” nuríro¹⁰ wauní niwiro aríkí “Xwíá tíyo dání imíone mixí mineamáinowáripani.” nuríro¹¹ odipí aga xwé obaxí bì díwí wíyo miaúrári niniro aiwá narijagíai niwiniro¹² wauní rixiñí re urigíawixini, “Imíone odipíyo ríwíminí nirómáná dijí oxixérópoyiníri sijwí neanei.” uríagáia¹³ Jisaso xe dijí oxixérópoyiníri sijwí wiáná imió ámá omi dijí xixérogíápi nimixearo ámi odipíyómini xixéróaná re egíawixini. Pímanjí éí rojí wí e aŋíni wéfáyí wiári siwá nero anijíni ipíyo nipléroro piyí egíawixini. Odipí ayí woní mariái, 2,000 piyí egíawixini.¹⁴ E éaná ámá odipí mearigíáyí aŋíni nuro odipí éíápi nání aŋí e ɻweagíayo áwanjí nurárimi nuro omijí tínjí e yarigíayo eni áwanjí nura eméáná ámá níni “Pí ría enoí?” niyaiwiro sijwí winaniro nuro¹⁵ Jisaso tínjí e níremoro

weniŋí éíyáyí winigáwixini. Ámá imíó diŋj xixéroariŋo xegí yariŋípa mé diŋj sixí níniri aikí niyíniri riwo éí ɻweŋagí niwiŋiro xámí imíó obaxí diŋj xixérogíá náni “Nepa imíó xixéroago oríani?” niyaiwiro wáyí yaríná ¹⁶ ámá Jisaso imíó mixí umáinowáríagi wiŋíyáyí repiyí niwiŋro imíó sayá meago éípi náni tñi odipí éíápi náni tñi repiyí wíáná ¹⁷ Jisasomi wauní niwiŋro re urigáwixini, “Negí xwíá re pñi níneawiárimi ui.” uráná ¹⁸ o rixa ewéyo píxemoániminiři yaríná imíó diŋj xixérófo wauní nuriri “Nioni eni joxi tñi waníwii.” urariŋagí aiwi ¹⁹ Jisaso nioní tñi xeouníri siŋwí miwinipa neri re urinjinigini, “Dixí aŋj e náni nuri dixí ámáyo Ámináoni ayá níririmixíri síápí náni áwaŋjí nura úrrixini.” urágí ²⁰ o nuri aŋj Dekaporisiyo api api nikwfróga unijíyo áwaŋjí nura nemeri amipí Jisaso wíípi náni áwaŋjí nura emearíná ámá níni diŋj ududí niwiniri “Arige neri naŋj éoríani?” yaiwiagíáriní.

**Apíxí ragí anijí pwariŋí wími tñi miáí peŋí
wími tñi naŋj imixíŋí nánirini.**

²¹ Jisaso tñi xegí wiepisariŋowa tñi ámi ewéyo núíasáná ipíyo jífariwámíni niwiékñimearo ewéyo dání nayoaro ipí tñjí aŋwi e roŋáná ámá obaxí níbiro Jisaso tñjí e epíroyí yaríná ²² ámá wo —O Judayíyá rotú aŋj wíyo ámináo nimóniri menjweŋorini. Xegí yoí Jairasoyí riňiŋorini. O níbirí Jisasomi siŋwí niwiŋiríná oyá sikkí tñjí aŋwi e miŋj xwíáyo nikwírorí wauní niwikáriníri ²³ wauní xwíyíá re urinjinigini, “Gí miáí rixa aŋwi ayo nipepaxí eni. Í naŋj neri siŋj uni náni joxi níbirí wé seáyí e ikwiárei.” urágí ²⁴ Jisaso o tñi nawíni úáná ámá níni níxídiro ikwikwierí waríná re ejniginí. ²⁵ Apíxí wí —Í xegí ragí anijí pwariŋá xwiogwí wé wúkaú sikkí waú muroŋíri. ²⁶ Í naŋj onimixípoyiníri xwírí obaxíyo nigwí ayá wí niroaayiri miní niwiri aí ríniŋj winariŋípi naŋj bi onimiápi mé niyipeí yariŋíri. Xegí nigwí anipá imóniŋagí aí ámi wíni mixíniŋj yomixarigíri. ²⁷⁻²⁸ Í Jisaso náni ariá niwiŋríná “Oyá iyáyó aí amáí nírónirínáyí ámi naŋj emíni.” niyaiwi níbirí ámá epíroyí egíyáyo áwini e nidakwirí ríwími dání wé feapá neri oyá iyáyó amáí róniŋinigini. ²⁹ Amáí rónáná ragí anijí pwariŋípi yeáyí sikiáriŋinigini. Ragí yeáyí sikiáriagí naineniri re yaiwiŋinigini, “Rixa naŋj riyíni réini?” yaiwiŋiní ³⁰ Jisaso níjíá nimóniri “Eŋj eániŋj nioniyá bi nínowárími ipí ruŋoi?” niyaiwiri níkinimóniri re riŋinigini, “Gí iyáyó amáí go rónigoi?” ráná ³¹ xegí wiepisariŋowa re urigáwixini, “Joxi ámá epíroyí nísiro ikwikwierí nisiga waríná pí náni ‘Go gí iyáyó amáí nírónigoi?’ rariŋini?” urágia ³² apíxí e wími siŋwí winiminiři náni sagagí emeariŋagí ³³ í “Jisaso pírániŋj nimixířini.” niyaiwiri wáyí neri ejí óf néra níbirí Jisasomi agwíriwámíni wauní niwikáriníri miŋj xwíáyo nikwírorí xíí éípi náni wíá rókiamónígi ³⁴ Jisaso re urinjinigini, “Ineyi, jíxi diŋj ninikwíroriŋípimi dání eríkiemeáñíni. Simixí ayá sinariŋípi ámi wí sininíá menjagi náni

ámi ayá bì misiní kikiíá néra ui.” nuriri³⁵ sini ími e uraríná sini miái simixí weje mirémopa neríná ámá wí rotú ají meweñoyá ají e dání nibiro Jisaso nání re urémeagíawixini, “Nearéwapiyariñomi sini ayá wí muriñweapani. Dixí miái rixa peñoi.” uraríná³⁶ Jisaso aríá e niwiri rotú ají meweñomí re uriñinigini, “E nerí aiwi wáyí mepani. Diñjní ninikwíróa ui.” nuriri³⁷ ámá níní e nurakioñwirárimáná aiwi “Pitao tíni Jemiso tíni xogwáo Jono tíni awa nioni tíni xe obípoinirí siñwí owinimini.” niyaiwiri nuro³⁸ rotú ají meweñoyá ají e nirémoro Jisaso yaiwínijí niniri rinariñagi aríá niwiri wí yezi nira waríná wí ñwapé rariñagá niwiniñi³⁹ ajíyo nipáwiri re uriñinigini, “Pí nání ñwí earo yezi riro yariñoi? Miái rixa peñoinirí ñwí rimieariñoi? Í sa sá weni.” nuriri⁴⁰ ripá nura waríná o ámá níní emi mimixeámí nerí miáimi xaniyaú tíni omi kumixinarigá waú wo awa tíni ají awawá ikwíróñijí miái weñiwámi nipáwiro⁴¹ Jisaso miáimi wéyo fá nimaxiriri xegí píné tíni “Tarita kumi.” nuriri —Ayí agapíné “Miá ríyi wiápíñimeai.” urariñwápi nánirini. E uráná re ejinigini. ⁴²Í rixa niwiápíñimeari xegí xwiogwí wé wúkaú síkwí waú ejagi nání rixa niwiápíñimeari ají yaríná ayí sirí nipikníro “Arige ámi ría wiápíñimeajoí?” niyaiwiro ududí yaríná⁴³ Jisaso ñwí ikaxí re uriñinigini, “Nioni éapi ámá wíyo áwanjí muripa épiyi.” nuriri “Ími aiwá bì miní wípiyi.” uriñinigini.

Ámá xegí ají e dánjíyí ríwí umogíá nánirini.

6 ¹Jisaso ají e píni niwiárimí úáná xegí wiepisariñowa nixída nuro o tíni xegí ají e nirémoro niyweagíasáná² rixa Sabaríá imóniñjáná o nuri rotú ajíyo nipáwiri xwiyíá Gorixoyá uréwapiyariná ámá aríá wííyí sirí nipikníro xwioxíyo dání ríá niwóróa nuro re rinigíawixini, “Ro xwiyíá api ge ríja nijíá imónigoi? Nijíá oyá pí nijíápi ría neaíwapiyariní? Emímí o yariñípi arige nijíá imóniñírini? Oweoi, re dájorini. Nenéniñjí imónini. ³Ámá ro xegí omiñjí sa ají mirariñorini. Sa Mariaí xewaxorini. Xegí xexirímeáowa wigí yoí Jemiso tíni Josiso tíni Judaso tíni Saimono tñirini. Xexirímeáíwa nene tíni eni nawíni miyweapa reñoi? Arige nimónirí nearéwapiyariní?” níriga nuro “Aríá miwipani.” níriníro wigí xwioxíyo dání wilí niwóga waríná⁴ Jisaso xewaniño náni nuriríná wigí rarigíápi tíni xixeni re uriñinigini, “Ámá ají midáñyí Gorixoyá wíá urókiamoarigíayo aríá umónarigíá aí wigí e dánjíyí tíni xexirímeáyí tíni ‘Sa negí ámáorini.’ níriníro aríá umónarigíámani.” nuriri⁵ e emímí miwíwapiyipaxí ejagi aí ámá simixí yarigíá wíyoní wé seáyi e niwikwiáriri nañjí imixiñinigini. ⁶E neríná o ayí diñjí miwikkíropa nero aríá mumónarinajá nání ududí winiñinigini.

Wiepisariñowa wáí urimépoinirí urowáriñjí nánirini.

O ají api api ikwíróñijí wíyí wíyoní nemeri xwiyíá Gorixoyá nuréwapiya nemeríná⁷ xegí wiepisariñowa wé wúkaú síkwí waú

awami “Awí eánípoyi.” nuriri waú waú xixegíni upíri náni nikumixiri niwáriríná imíyo mixí umáinowáripíri ejí sixí eániyí bi xixegíni ejí sixí neámixowáriri ⁸ njwí ikaxí re uriñinigini, “Wagwí wagwí aŋí wíyí wíyo wáí nemero ‘Gorixoyá xwioxíyo ḥweaníwá aŋwi ayo ejagi náni seyíné uyíní néra warigíápi ríwímini nimamoro nisaniro ḥweárixini.’ nuriríná amípí wí nimeámi mupani. Aiwá bírani, árupianjí wúrani, nigwí wowí bírani, bi nimeámi mupani. Xoywáni eraŋí nuriga úpoyi.

⁹ Sikwí sú niyíniro aiwi iyíá wúkaú mipánipani. ¹⁰ Wagwí wagwí aŋí wí e nirémoríná ámá wo ‘Awagwí anani níwiapiri sá wépiyi.’ earío o tínini sá niwémi úisixini. Sini aŋí e ikwíróniŋípmi nuréwapiyiríná aŋí axiwámíni sá wéfrixini.” nuriri ¹¹ re uriñinigini, “Aŋí bimi soyíné niseapemeámi mupa ero aríá miseaipa ero eánayí, aŋí apimi rixa píni niwiárimi nuríná sikwí sú niwiriro xwíá sikí yeáyí xénijípi píri niwiaíkiárimi úfrixini. Ámá aŋí apimi ḥweáyí diŋí re yaiwipíri ‘Newanijene ikáriñiŋwáyí náni awaú Gorixo nene náni xwiríá winíni náni iyí riýarfíi?’ yaiwipíri náni xwíá sikí sikwíyo xénijípi píri wiaíkiárfírixini.” Sekaxí e urowáráná ¹² wiepisarijowa waú waú nikumixiními numiro wáí nura nemeróná repiyí re wigáwixini, “Seyíné uyíní néra warigíápi emi nimoro nisaniro ḥweárixini.” repiyí e nuriro ¹³ ámá obaxíyo imío ríwíyo nirómáná diŋí xixeroarijípi mixí numáinowára nuro ámá obaxí simixí wiarijíyo eni raní tñi gñíi niwiro naŋí nimixa ugíawixini.

Jono wayí numeiaia uŋomi pikigíá nánirini.

¹⁴ Mixí ináyí Xerotoyí riniŋo Jisasoyá wiepisarijowa e néra emearíná aŋí niyoní “Jisaso e yarini. E yarini.” riñariŋagía o aríá niwiri ḥweajáná ámá wí emimí Jisaso yariŋípi náni re niriga ugíawixini, “Jono wayí nineameiaia wago pejo ámí niwiápíni meari Jisaso nimóniri náni emimí api ría éwapínarini?” e niriga waríná ¹⁵ ámá wí re niriga ugíawixini, “Irajao —O xwiyáá Gorixoyá wíá nearókiamoagíá wo sini mipé yaríná Gorixo niwirimeámi aŋínamí náni peyijorini. O niwepíniri emimí api ría yarini?” niriga waríná ámá wí re niriga ugíawixini, “Gorixoyá xwiyáá ejíná wíá nearókiamoagíániŋí imóniŋí wo ríani?” niriga waríná ¹⁶ mixí ináyí Xeroto ámá Jisaso náni xwiyáá xixegíni nira wariŋagía aríá niwiri aiwi re rayinjinigini, “Jono wayí numeiaia wago, nioni siŋwí miŋí wákwiŋáo rixa niwiápíni meari emimí api yarini.” rayinjinigini. ¹⁷⁻¹⁸ Pí náni? Ayí ripí nánirini. Xámi o xegí xexirímeáo Piripoyí riniŋoyá apíxí Xerodiasíyí riniŋí nurápirí nimeari ḥweajáná Jono re urayinjinigini, “Joxí dixí rírixímeáo xiepí nurápirí nimearínayí ‘Nipikwini ejáriŋí?’ risimónarini?” urayinjagí mixí ináyí Xeroto ámá wíyo “Jonomi fá xépoyi.” urowáráná awa nuro Jonomi fá nixeró gwí niyiro nimeámi nibiro kirapusí aŋyo wáráná ¹⁹⁻²⁰ mixí ináyí Xerotomi xiepí Xerodiasí Jono náni símí xwaŋwí níkwóniri aríkí “Rixa opíkípoyi.” rariŋagí aí

Xeroto “Jono ámá wé róninorini. Ámá ɻwíá Gorixo urowárénapiñoríani?” niyaiwiri wáyí winariñagi náni xiepími píri nurakiri Jonomi kirapusí aŋjyo niwárirí aiwi omi e dání éí numíniri niŋwearíná píne Jonoyá aríá wiminiri náni niwimóniri “O nepa nirarini.” niyaiwiri aí apixí náni wimónariñagi náni diŋí ududí niwiniri “Ari emíni?” niyaiwiri niŋweajisáná ²¹ síá xiná xíriŋyí imónáná Xerodiasí o aiwá xwé riyamí niyárimáná ámá áminá Gariri piropenisíyo meŋweagíawami tíni o xegí simiŋí wínarigíá xiráoniŋí imónigíawami tíni o xegí gapimanowami tíni wáí urepeáriagi í siŋwí e niwiniri re yaiwiŋinigini, “Rixa gí oxomi yapí wíwapílyáná xewaniŋo Jonomi nípikiniŋoi.” niyaiwiri Xeroto tíni ámáowa tíni rixa awí neániro aiwá naríná í xegí xemíáimi re urowáriŋinigini, “Jíxi ápo tíŋí e náni nuri simiŋí ei.” urowáráná ²² í nipáwiri simiŋí yaríná mixí ináyí Xeroto tíni ámá o tíni aiwá narigíawa tíni simiŋí í yariŋípi náni yayí niwiniri náni Xeroto ími re uríŋinigini, “Jíxi pí pí náni simóníípi náni yariŋí níáná ananí siapímíni.” nuriri ²³ ámi xwíá e dání re uríŋinigini, “Jíxi xwíá nioní meŋweajápi náni ‘Áwini e nepayori midáni niapei.’ niránáyí ananí nísiapímíni.” uráná ²⁴ í nipeyeari xináámi re uríŋinigini, “Inóke, pí náni yariŋí wiminréini?” uráná xináá re uríŋinigini, “Jono wayí numeaia waríŋo náni ‘Siŋwí miŋí niwákwiri niapei.’ urei.” uráná ²⁵ xemíáí ámi míří nipáwiri mixí ináyomi re uríŋinigini, “Niní re nimónariní, ‘Aŋní Jono wayí numeaia waríŋomi siŋwí miŋí niwákwiri miŋí pírerixí winami nikwiáriri nímeámi nibíri niapei.’ nimónariní.” uráná ²⁶ o Jono náni diŋí sipí niwiri aiwi miáámi xwiá e dání ámá o tíni aiwá narigíawa aríá ejáná uríŋípi náni ayá niwiniri “Oweoi.” muripaxí niwimóniri re ejinigini. ²⁷Xegí simiŋí wínarigíí womí sekaxí re urowáriŋinigini, “Jonomi siŋwí miŋí niwákwiri nímeámi bei.” urowáráná o nuri kirapusí aŋjyo nipáwiri e siŋwí miŋí niwákwiri pírerixíyo nikwiáriri ²⁸nímeámi nibíri miáámi miní wiáná í nurápími nuri xináámi miní wiáná í “Rixa riwo ripíkíoi?” yaiwiŋinigini. ²⁹E éaná Jonoyá wiepisariŋowa aríá niwiro náoní niménapiro nímeámi nuro xwíá weyárigíawixini. Xeroto Jonomi píkiŋí ejagi náni Jisaso ríwíyo emimí yaríná o re yaiwiagírini, “Nioni Jono wayí numeaia wago siŋwí miŋí wákwiŋáo niwiápínameari ámá Jisasoyí riŋijo nimóniri emimí ría yarini?” yaiwiagírini.

Ámá 5,000 ayo aiwá wiŋí nánirini.

³⁰E yaiwiaríná ámá Jisaso wáí urowáriŋowa ámi nibiro o tíni nerimeániro aŋí api apimi wa emegíápi náni omi repiyí wiros xwiýá amipí wa nuréwapiya emegíápi náni repiyí wiros néisáná ³¹ Jisaso ámá obaxí omi siŋwí wiŋaniro náni biri uro yayariŋagí xío tíni xegí wiepisariŋowa tíni aiwá minipaxí wiariŋagi náni wiepisariŋowami re uríŋinigini, “Nonení ámá diŋí meanje náni nurane kikiá bi ojweaaneyí.”

nuriri³² ewéyo nipixemoániro wigípi ámá dijí meaje náni waríná
 33 ámá wí ají niyoní dání wenijí éíáyí awa ewéyo pwarijagía niwiníro
 mí nómixiro ajíni xwíáyo nuro xámí nirémoro ñweanjáná³⁴ Jisaso
 ríwýo nirémori ewéyo dání nayoari ámá xwé ayá wí epíroyí yárijagía
 niwiníri ámá ayí sipisipí xiáwo mayínjí nimóniro pírániñí miñweapaxí
 imónijagía niwiníri náni ayá nirimixiri amípí obaxí náni nuréwapiya
 nuri³⁵ nuréwapiya núsáná ejáná síápi tíni xegí wiepisarijowa ajwi
 e níbiro re urigíawixini, “Rixa síárini. Re ají wí mayí e ejagi náni
 36 ámá ají ami ami mıriniñíyo náni numiro aiwá bí nero nipíri náni
 urowárapei.” uríagía aí³⁷ Jisaso re uriñinigini, “Aiwá nipíri náni
 sewaniñoyíné mini wípoyi.” uríagi awa re urigíawixini, “Aiwá mini
 wiani náni nurane bisíkeríá (Aiwá níni náni niriríná Judayí bisíkeríái
 ragíárini.) bisíkeríá náni bí neranéná óí iniñí 200 mini niwirane
 urápaniréwini?” uríagía³⁸ o re uriñinigini, “Bisíkeríá arari tígoyínérini?
 Siñwí winaúpoyi.” uráná awa siñwí niwinaumí níbiro “Bisíkeríá wé wú
 núní ejáná peyí ná waúnirini.” uríagía³⁹ o awami “Ámá niyoní sekaxí
 re urípoyi, ‘Aráyo miaúráráí niga uro éí niñweaxa uro époyi.’ urípoyi.”
 uríagi⁴⁰ ayí miaúráráí niga nurfná wí ámá 50 miaúráráí iniro wí ámá 100
 miaúráráí iniro néra úáná⁴¹ Jisaso re ejinigini. Bisíkeríá wé wú núní
 ejípi nimeari peyí waúni ejíwaú eni nimeari siñwí ajínamí nanániríná
 Gorixomi aiwápi náni yayí niwimáná kíkwírimí néra nuri xegí
 wiepisarijowa yanjí wipíri náni mini niwiayiri peyíwaú eni nororí mini
 wiayaríná wiepisarijowa nurápapiro yanjí niwia nuro⁴² ámá níni niniro
 agwí ími uyágí⁴³ kwíkwírimí iniñí e tíápi nimeamero peyí ororomí iniñí
 e tíápi eni nimeamero soxí íá wé wúkau síkwí waúmi aumaúmí nero níni
 magwí miárigíawixini.⁴⁴ Ámá oxí aiwá api nigíawa níni ayí ámá 5,000
 nigíawixini.

Jisaso ipíyo seáyi e nosaxa uñí nánirini.

45-46 Jisaso, ayí aiwá niniro nemáná, o wiepisarijowami re uriñinigini,
 “Soyíné ewéyo nipixemoániro ipíyo jíariwámíni ají yoí Betísaida náni
 xámí nimeápoyi.” nuriri awa rixa úáná ámá e epíroyí egíáyo yayí
 niwiri xixegíni nurowárapimáná Gorixomi xwiyáá urini náni díwíyo
 niyiri niñweajisáná⁴⁷ áríwíyimi wiepisarijowa sini ipíyo áwini e ewé
 nimeámi waríná xío sini jíe xwíáyo nirómáná⁴⁸ winiñinigini. Awa ejí
 tíni reaarijagía aiwí imijí xwé símímini nixemi barijagi náni ewé ajíni
 miyarijagi niwiníri ipíyo xwíáyónijí nosaxa nuri rixa isíá yiniñáná
 xegí wiepisarijowami mürómíni yaríná⁴⁹⁻⁵⁰ nowani wenijí éíáyí
 winigíawixini. O ipíyo nosaxa waríjagi niwiníro “Piyijí siwí wo ría
 pwarini?” niyaiwiro óí nikáriniro “Yeyí!” niniro wáyí ayíkwí miwinaríná
 o rixa xwiyáá nuriri re uriñinigini, “Wáyí mepani. Nionirini. Díjí sixí
 níniro ejí neániro ñweápoyi. Ananirini.” nuriri⁵¹ awami niwímeari

ewéyo pixemoánáná re ejinigini. Imijí eni rixa píni wiáríagi sijwí e niwiniro dijí “Imijí axínáni pí náni píni ría wiárijo?” dijí e nipikníiro ududí néra nuro ⁵² Jisaso xámí aiwá kwíkwírimí yarijagi niwiniro aiwí dijí wakisí ninirijípimi dání oyá ejí eáni jí mí mómixí éfá náni sini o náni dijí ududí néra ugíawixini.

Genesareti dánjí simixí tígíáyo naají imimixímí ejí nánirini.

⁵³ Dijí ududí néra waríná rixa ipíyo jíariwámini imají e niwiékínamearo ⁵⁴ ewéyo dání nayoaro gwí yuráraríná ámá wí Jisasomi rixa sijwí mí nómixíro ⁵⁵ ajanjíni ámá simixí wegíáyí náni ají ayí ayo náni numiamoro simixíyí íkwiajwíyo nikwiáriro “Jisaso e ñweani.” riníe náni nimeámi nibiro ⁵⁶ o ají onímíá bi bimirani, ají xwé bi bimirani, omijí inijerani, pwarijagi niwiniro simixíyí nimeámi nibiro makeríá imixarigé táná ámá simixí giyí oyá rapirapí yíni jú síríví míde amáí rónaniro náni wauní rixinjí nuriro rapirapí sírívíyo amáí níróniríná níni axíná naají egíawixini.

Piaxí weaarijípi náni urijí nánirini.

7 ¹⁻² Parisi wa tíni Gorixoyá ñwí ikaxí eáni jípi mewegíá wa tíni, Jisaso sini Gariri piopenisíyo ñweajnáná, awa Jerusaremi dání nibiro Jisasoyá wiepisarijowa wigí Judayí xiáwowa yagíápa mé aiwá niniróná xámí wé igwíá miwíró wé piaxí weanjáná aiwá narijagía niwiniro Jisaso tínjí e axí e awí neánáriro ³⁻⁴—Parisiowa tíni wigí Judayí níni tíni nene piaxí neaeaniginiri wigí xiáwowa yagíápi aiwá niniróná xámí píráni jí wé igwíá wímoarigíarini. Ayí makeríáyo náni nuro aiwá bí nemí ají e náni nibiróná eni piaxí neaeaniginiri igíá meánipa neríná aiwá minarigíarini. Xiáwowa érowiápíñigíáyí anijí miní íá nímaxíriro nixídíro sini axípi nero kapixí tíni xwáriá sixí tíni suyupenixí tíni íkwiajwí sá wearigíápi tíni igíá eaagíápa axípi igíá eaarigíarini. ⁵ Parisiowa tíni Gorixoyá ñwí ikaxí eáni jípi mewegíáwa tíni Jisaso tínjí e axí e awí neánáriro yarijí re wigíawixini, “Dixí wiepisarijowa pí náni negí aríowa nero nearéwapijigíápi niwiaíkilo wé piaxí aí tíni aiwá narigíarini?” uríagía ⁶ Jisaso re urijinigini, “Ejíná Gorixoyá xwiyíá wíá rókiamaogí Aisaiaoyí riniyo soyíné naají riro sípí riro yarigíoyíné náni xixeni niwuriyiri ríwamijí re eajírini, ‘Ámá tiyí “Gorixomí wéyo píráni jí mearijwini.”’ níriro aiwi Gorixoni dijí sixí miniyipa yarigíarini. ⁷ E nero ámáyo amipí ámá wigí dijí tíni érowiápíñigíápi náni nuréwapijiróná yapí re nuriro “Xwiyíá tiyí Gorixo riñírini.” nuriro náni “Gorixomí seáyi e mearijwini.” níriróná Gorixoniyá yoíni surímá rarigíarini.’ Aisaiaoyí soyíné náni xixeni e niwuriyiri ríwamijí eajírini. ⁸ Soyíné ámá érowiápíñigíápi nixídíróná ñwí ikaxí Gorixo riñípí íkí ninemoro yarijoi.” nuríri ⁹ re urijinigini, “Ínwí ikaxí Gorixo riñípí wiaíkilo amipí

segí aríowa érowiápínigíápi xídiro yaniro náni dijí obibaxí nimoro óí imoarigíoyínérini.¹⁰ Ayí ripi náni seararijnini. Ejíná xwiyá Gorixo riñípi Moseso niriri ríwamijí re eajiniginí, ‘Dixí ápowami tíni inókíwami tíni wéyo meríni.’ E niriri neari ámi ripi niriri eajiniginí, ‘Ámá xanomirani, xináímiraní, ikayíwí umearíyí emi pikímópoyí.’ Moseso e niriri ríwamijí eají aiwi¹¹ soyíné ámá wí xináíwamiraní, xanowamiraní, re uraríná ‘Amípí nioní wéyo nirimeríná arirá nisiri siapipaxí imónijíyí náni rixa Gorixomi re urfaniginí, “Nioni nisiaipimíárini.” nuriri náni arige joxi nisiaipiri arirá simíini? Oweoi, aípagwí náni wí menini.’ Parisioyíné ámá wí xaniyaúmi e urarijagi sijwí niwiníróná ‘O apáni yarini.’ niriro¹² o xaniyaúmi pírániyí wéyo mímepa yarijagi niwiníro aiwi o ayaúmi xe bi arirá owininiri sijwí winarigíámani.¹³ E neríná soyíné siwí aríowa érowiápínigíápi nixídiro xwiyá Gorixo riñí ripi xórórí nero wiaíkiaríjoi. E yarigíápa neríná xwiyá Gorixoyá xwé wí eni niwiaíkia waríjoi.” Jisaso Parisiowami e nurimáná¹⁴ ámá e epíroyí egíáyo “Ajiwi e bípoyi.” nuriri ayí rixa ajiwi e báná o “Niyínéni njíá imónipíri náni pírániyí aríá nípoyi.” nuriri¹⁵ ewayí xwiyá ripi urijiniginí, “Aiwá ámá niniríná gwínáreáíápi wí piaxí weaarijímani. Pí pí xwioxíyo dání peyearijípi ámáyo piaxí weaarijírini.” nuriri¹⁶ re urijiniginí, “Ewayí xwiyá nioní riá ripi náni aríá ókiarí nímónípoyi.” nuríssáná¹⁷ ámá e epíroyí egíáyo e niwárimi nuri ajiyo nipáwiri niñweari xegí wiepisarijowa ewayí xwiyá xío uríipi náni yarijí wiáná¹⁸ o re urijiniginí, “Soyíné eni dijí mayoyínérani? Xwiyá ‘Aiwá ámá niniríná gwínáreáíápi wí xíomí piaxí weaarijímani.’ searíápi soyíné sini mfkí náni dijí mimoarijí rejoi?” nuriri áwají re urijiniginí, “Aiwá wí ámáyo piaxí eapaxí mimónini.¹⁹ Pí nániyi? Ayí aiwá gwínáreááná niweri íriwíyo ínijí ríwíyo íkí emoarigíá ejagí nánirini.” nuriri —E nuríssáná aiwá níni náni “Anani nipáxírini.” riñírini.²⁰ Ámi re urijiniginí, “Aga pípi ámáyo piaxí weaarijírini? Ayí pí pí dijí xwioxíyo dání peyeáípi, amípí sipí náni móípi ámáyo piaxí weaarijírini.²¹ Xwioxíyo dání dijí yaiwííápími dání ripi ripi yarigíárini. fwí amípí wí náni dijí moro fwí iníro apíxí erápeniro amípí fwí mearo ámá pikíxwiríó ero oxí apíxí iyí náni niga uro²² sijwí fwí winíro rikikiríó ero yapí wíwapiyiro ayá bi mé aríkí niga uro sipí dijí wiaiwiro xwiyáápámi ñwiráriro mixí kíniro majimajíá ikáriniro yarigíápi²³ api nipini ámá dijíyo íními dání nímoríná piaxí weaarijírini.” urijiniginí.

Girikiyí apíxí wí dijí wíkwírojí nánirini.

²⁴ O ewayí xwiyá mfkí api nurimi aji e dání nuri aji yoí Taia tíjí e níremori aji wiwámi nipáwiri ámá e ñweáyí “Aji riwámi o miñweanini.” oyaiwípoiníri neri sa ñweajagí aiwi ámá wí omi sijwí niwinímearo²⁵ apíxí wí “Jisaso aji iwámi ñweani.” rarijagá ariá e niwiri í xegí xemiáí imíó xixéroarijí ejagí náni o tíjí e náni ajiní níbiri síkwí tíjí

e wauní niwikáriniri miijí xwíáyo nikwírori ²⁶—Í Judayí apixímani. Gírikiyí apixírini. Pinisiayí ajiyo píropenisí Siriayí riniñe dánjírini. Í Jisasomí “Gí miáimi imió xixéroarijíyí mixí umáinowárénapéi.” aríkí urayarijagi ²⁷o í aji midájí ejagi náni “Xámi gí Judayí sají ourápimini.” niyaiwiri ewayí xwiyíá re urijinigini, “Xámi niaíwí aiwá niniro agwí ími uyini niwirínayí ayí naajírini. Niaíwíyíá aiwá nurápíri síwíyo niwiríná ayí naajímani.” uráná ²⁸í “Nepa aji midájíni sítwíniniyí imónijini.” niyaiwiri re urijinigini, “Ámináoxini, nepa rarijini. E nerí aiwí sítwí re yarijírini. Íkwiajwíyo dání niaíwí aiwá niniro yuní mamówárápi míméaní yarijírini.” uríagí ²⁹o “Í nepa wauní nikáriniri dijí nikwíroarini.” niyaiwiri re urijinigini, “Jíxi naají nírífíyí náni dixí miáimi imió xixéroarijípi rixa mixí umáiníni. Dixí aji ui.” uríagí ³⁰í ámi xegí ajiyo náni nuri sijwí winífyí winijinigini. Xemiáí imió píni niwiárimi úí ejagi náni pírániyí sá wejagi winijinigini.

Aríá tíni maají tíni píróniyí womi naají imixíyí nánirini.

³¹ Jisaso ámi niwiápíñimeari aji yoí Taia tíjí e píni niwiárimi nuri aji yoí Saidoni tíjí e áwini e nuri xwiá yoí Dekaporisiyo nuríná ipí Gaririyó níremori yaríná ³²ámá wí ámá aríá píronáriri xwiyíá píronáriri ejí womi Jisaso tíjí e náni nímeámi nibiro wauní rixiñí re urigáwixini, “O naají ení náni wé seayí e ikwiárei.” uríagía ³³ Jisaso ámá awí eánárigíe dání omi nímeámi nuri egípi neríná Jisaso xegí wé oyá aríá óíyo wíxwáriri xegí wéyo reajwí núrinimáná oyá aíwíyo ikwiáriri nemáná ³⁴sijwí ajiñamí nanimáná rímiñí niríri xegí píne tíni re urijinigini, “Epata.” —Wigí píne “Oxoai.” nuriríná “Epata.” rarigáriñi. E uráná re ejinigini. ³⁵ Xegí aríá oxoániri aíwí sají wiarijípi nayí eri nerí xwiyíá pírániyí nira waríná ³⁶ Jisaso ámá ámá awí eánárigíayo niwímeari ñywí ikaxí nuri re urijinigini, “Nioni wíápi áwañí murímepaní.” uríagí aiwi ami ami nemero aríkí áwañí nira nuro ³⁷ayá níriwamóga nuro re nira ugíawixini. “Amípí o éípiyí aga naajíni yarijírini. Aríá píronarigíayí tíni aíwí sají meariigíayí tíni aí pírániyí imixáná aríá ero xwiyíá riro yarigíarini.” nira ugíawixini.

Ámá 4,000 ayo aiwá wiñí nánirini.

8 ¹Íná ríwíyo Jisaso ámá obaxí ámi o tíjí e epíroyí niyáríro wigí aiwá rixa menjagi niwiniri xegí wiepisarijowami “Eini.” nuriri ²re urijinigini, “Ámá tiyí síá wiyaú wiyi nioni tíni re niñwearóná wigí aiwá rixa nowárigíá ejagi náni wá nonarini. ³Wí aji aíwími dání bíagíá ejagi náni nioni ayí siní agwí náni yaríná nurowárírnayí ‘Siñwí xaxá niwiniri ejí siriríñwí niwiniri ná neága upírixini.’ niyaiwiri rarijini.” uríagí ⁴xegí wiepisarijowá re urigáwixini, “Aji mimiriniyí re aiwá ámá tiyí xixeni nipíri náni ge bí yaníwini?” uríagía ⁵o re urijinigini,

“Segí bisíkeríá araririni?” uráná “Wé wíúmi dájí waú tíjwáonerini.” urágía ⁶ o ámá epíroyí egíáyo “Xwíámi éí niŋweaxa úpoyi.” nuriri bisíkeríá nimeari Gorixomi aiwá api náni yayí niwimáná kwíkwirimí nerí wiepisariŋowami míni wíáná nurápayiro ámá ayo míni niwia nuro 7wigí peyí bia ejagi Jisaso apia eni nurápíri Gorixomi yayí niwimáná re uriŋinigini, “Peyí rípia eni yaŋí niwia úpoyi.” urágí xío uríípi yaríná ⁸ ámá níni rixa niniro agwí ímí uyágí wiepisariŋowa ayí aiwá niniro e tíápia nímeaayiro soxí íá wé wíúmi dájí waúmi aumaúmí nero magwí miárigíawixini. ⁹ Ámá 4,000 aiwá api nigíawixini. Jisaso ayí aiwá ninimáná ejáná wigí aŋí e náni nurowárími ¹⁰ ewéyo wiepisariŋowa tíni nipixemoániro nímeámi ugíawixini. Ipýo oríwámi dání aŋí yoí Darímanuta tíjí e niwiékñímearo ayoagíawixini.

“Emímí bi neaíwapiyii.” urígíá nánirini.

¹¹ Parisi wa niwímearo rixa símí tíni úrapí xwiyíá nuriro omi iwamíó wíwapiyaníro náni re urigíawixini, “Aŋínamí dájí emímí bi neaíwapiyii.” urágía ¹² Jisaso awa náni xegí xwioxíyo dání mijí nípéniri “Inii!” níriri re uriŋinigini, “Judayí agwi ríná ḥweagíáyíné pí náni ‘Emímí neaíwapiyii.’ nírariŋoi? E nírariŋagía aiwi emímí soyíné nírarigíápi wí nemíméini.” níriri ¹³ ayo píni niwírárimí wiepisariŋowa tíni ewéyo nipixemoániro ipýo oríwámi dání náni ugíawixini.

Ewayí ikaxí yisí náni uriŋí nánirini.

¹⁴ Nuróná aiwá náni diŋí aríá níkeamoro bisíkeríá ná bini ewéyo weŋípíni nímeámi waríná ¹⁵ Jisaso Parisiowa naŋí rayiro sítí rayiro yariŋípa wiepisariŋowa axípi yaniro neríná omi diŋí mikwíropa nero ríwí nímopírixiníri ewayí xwiyíá nurírná sekaxí re uriŋinigini, “Soyíné pírániŋí emépoyi. Bisíkeríá yisí —Bisíkeríá sini siŋí ejáná yisí onimiápi tíá aiwi nímini íkwiaŋwí neapináríri nímiga wiápnímeareiŋírini. Yisí Parisiowáy tíni Xerotoyá tíni náni wáyí nero emépoyi.” uriŋinigini. Uyíni yisíniŋí wigí xwioxíyo íkwiaŋwí eapiníniginíri e uraríná ¹⁶ wiwaníŋowa re rinigíawixini, “None bisíkeríá menjagi náni neararini.” rinariŋagía ¹⁷ o aríá niwiri mixí re uriŋinigini, “Pí náni ‘Bisíkeríá mayonerini.’ rinariŋoi? Sini siŋwí oxoaro diŋí moro mepa reŋoi? Segí mijí siŋjániŋí rimónini? ¹⁸ Siŋwí tígíoyíné aiwi siŋwí miwiniipa ri�ariŋoi? Aríá tígíoyíné aiwi aríá miyariŋí reŋoi? Nioní bisíkeríá wé wú núní kwíkwirimí nerí ámá 5,000yo míni wiŋá náni diŋí miseainarinirani? ¹⁹ Aiwá ayí niniro tíápi soxí íá xwé arariyo aumaúmí yárigíawixini?” urágí awa “Wé wúkaú sikkí waú apími aumaúmí yáriŋwanigini.” urágía ²⁰ o ámí re uriŋinigini, “Nioní bisíkeríá ámá 4,000yo níkwíriri wiŋápi soxí íá arariyo miárigíawixini?” urágí awa “Wé wíúmi dájí waúmi miáriŋwanigini.” urágía ²¹ o re uriŋinigini, “Soyíné sini majíá

rimóniŋoi? ‘Aiwá meŋáná árnōne mineaiapipaxorini.’ riniaiwiariŋoi?” urijinigini.

Sijwí supáriŋí womí naŋí imixiŋí nánirini.

22 E nuríisáná nuro aŋí yoí Betisaidayo niwiékíni mearo nayoaro emearíná ámá wí sijwí supáriŋí wo Jisaso pírániŋí imixini nání niméra nibiro wauní rixiŋí re urigáwixini, “Joxí wé seáyi e niwikwiáriri naŋí imixiréni?” uráagi 23 Jisaso sijwí supáriŋomi wéyo fá nixírimi aŋí Betisaida e niwárimi nuri yáni e dání nirómáná oyá sijwíyo reajwí núriri wé seáyi e niwikwiáriri yariŋí re wiŋinigini, “Joxí amípí wí sijwí riwiniŋini?” uráagi 24 o sijwí naniri re urijinigini, “Ámá wí aŋí emeariŋagía sijwí niwiniri aiwi íkíániŋí imóniŋagía wiŋinigini.” uráagi 25 ámi bí wé sijwíyo seáyi e wiwikwiáráná o rixa sijwí aníŋi nanáriri xegí sijwí rixa naŋí éagí amípí niyoní xixeni wiŋinigini. 26 Xixeni wináná Jisaso o xegí aŋí e nání nurowáriríná re urijinigini, “Dixí aŋí e nání nuríná ámi Betisaida tíyo nání mupani.” urijinigini.

Pitao “Kiraisoxirini.” urijí nánirini.

27 Jisaso tíni xegí wiepisariŋowa tíni niwiápíni meámi nuro aŋí xwé yoí Sisaria Piripai tíŋyó ikwíróniŋípími nání nuríná awami yariŋí niwiri re urijinigini, “Ámáyí nioni nání aríre rariŋoi?” uráagi 28 awa re urigáwixini, “Wí re rariŋoi, ‘Jono wayí nineameaia wago ámi niwiápíni meari ría yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejníá Gorixoyá xwiyfá wí fá rókiamoagí miŋé aŋínamí peyiní Iraijaoyí riniŋo niweapíri ría yarini?’ rariŋoi. Ámi wí re rariŋoi, ‘Ejníá Gorixoyá xwiyfá wíá rókiamoagí wo niwiápíni meari ría yarini?’ rariŋoi.” uráagi 29 o siní yariŋí niwiríná re urijinigini, “Ayí e níriro aiwi sewaniŋoyíné nioni nání gorini rariŋoi?” uráagi Pitao re urijinigini, “Joxí Kiraisoxí, nene yeáyi neayimixemearía nání aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronjoxirini.” uráagi 30 o ɻwí ikaxí re urijinigini, “Soyíné nioni e ejáoni nání áwaŋí muripa époyi.” urijinigini.

Áwaŋí “Nioni ninipikipíráriŋi.” urijí nánirini.

31 Xewaniŋo nání iwamíó nuréwapiyiri re urijinigini, “Ámá imóniŋáoni ríniŋí xwé wí meámíáriŋi. Negí mebáowa tíni apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Gorixoyá ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíawa tíni nioni ríwí nimóáná wa ninipikipíráriŋi. E neri aiwi síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápíni meámiáriŋi.” nuriri 32 píne siŋáni e rimóagi Pitao Jisasomi nimeámi nuri yáni mi nirómáná rixa mixí urimíri nání neri “E wí minearipani.” urarína 33 Jisaso omí ríwí numori wiepisariŋí wíami sijwí niwiníri ná omí mixí nuriri re urijinigini, “Setenoxini, píni niniwiárimi ui.” niriri re urijinigini, “Pitaoxi amípí nání Gorixo wimónariŋípi nání diŋí mímó ámá wimónariŋípi nání moariŋini.”

nuríisáná³⁴ ámá e epíroyí egíáyo “Eini.” nuriri xegí wiepisarijowa tíni nawíni awí neánimáná ejáná re urijinigini, “Soyíné woxí nioni yarijápa eminíri náni nioni tíni nurínayí re eríári. Dixí simónarijípi wí mé ríwímini nimamori re niyaiwiri ‘Jisasomí xídaríjagi náni ámá wa íkíáyo niniyekwiroáríro ninipikiróná ayí ananirini.’ niyaiwiri nixídiríári. ³⁵ Ámá go go ‘Jisasomí nixídirínayí ámá wa nipíkipírixini.’ niyaiwiri náni nioni minixídí xegí wará éí nimeniri neríná xewanijo anijní ikeamóniníári. E nerí aiwi ámá go go nioni ninixídíri xwiyá yayí seainaríjípi náni wáí emearíjagi náni pikánayí, o anijní mikeamóní nioni ninixídírijípimi dání eríkiemeániníári. ³⁶⁻³⁷ Ámá go go nioni minixídí iyá íá nígwí amípí emeáminiri nánini néra nuri nimeáisáná xewanijo anijní ikeamónáná ayí naajrani? Oweoi! Amípí níni xwíá týo dáñi mímúropa nerí aiwi xewanijo anijní ikeamónáná amípí api tíni xegí wará anijní lweanía náni roayíronipaxímani.” nuriri ³⁸ re urijinigini, “Seyíné nuro ámá agwí ríná lweagíáyí Gorixomi diní miwikwíró íwí néra warigíáyí tñjí e nemeríná nioni náni ayá seainiri píne nioni rarijápi eni náni ayá seainiri yarijagi náni ámáyo yumíí niwirínayí, ámá imónijáoni niweapírná ikíniyáoni weapíri gí ápo xwiníá eaarinjápa nioni eni xwiníá eajáoni ajaníají wa tíni weapíri nerí xio náni eni ayá nininiri ‘Go ríani?’ rimári. urijinigini.

9 ¹ Ámi re urijinigini, “Nioni nepa seararijagi náni pírániñí aríá nípoyi. Ámá re rogíá wiýné sini mipepa neríná ejí eániñí Goríxo xio xegí xwioxíyo míméamí nerí pírániñí seamejweanía náni imónijípi imónarijagi sijwí winipírári. urijinigini.

Jisaso nikíniri xegí bi imónijí nánirini.

² Rixa síá wé wíúmi dáñi wo óráná o Pitaomí tíni Jemisomi tíni Jonomi tíni niwirímeámi díwí xwé bimí nipeyiro wiwini njwearíná wigí sijwí anigé dání re ejinigini. Jisaso wará xegí bi nimóniri ³ xegí rapirapí eni wíá nókiárirí ámá wí wayí niroína apíá e wéí miropaxí apíá xaíwí weáriñinigini. ⁴ E yaríná Gorixoyá wíá rókiamoagí Iraijaoyi ríniyo tíni ejiná yagí Moseso tíni omi niwímeari o tíni xwiyá rinaríná ⁵⁻⁶ wiepisarijowa wáyí ayíkwí miwiníagi náni Pitao “Píoi urimíni?” niyaiwiri úrapí xwiyá nuriri Jisasomí re urijinigini, “None re njwearíná naajrini. Anani re lweapaxíri. Ají pipákí wíkaú wí, joxí náni wiwáyi, Moseso náni wiwáyi, Iraijao náni wiwáyi omíraneyi.” nurimáná ejáná ⁷ agwí bi rití wiáráná agwípimi dání xwiyá bi re ríniñinigini, “O gí íwí diní sítí yiháorini. Pí pí xwiyá searánayí aríá wípoyi.” uráná ⁸ wenijí éíayí winigíawixini. Ámá wo mepa Jisasoni iwo lweanagi winigíawixini.

Iraijao náni yarijí wigíá nánirini.

⁹ E niwinimáná díwí miyíyo dání píni niwiárimi niweapírná Jisaso njwí ikaxí re urijinigini, “Rípi naníápi náni ámáyo áwanjí murimepa

époyi. Ámá imónijáoni rixa niperi xwáripáyo dání niwiápínameámáná ejáná íná anani áwaŋí uriméřixini.” uríagi ¹⁰ awa diŋní fá nixíriro xwiyá “Niperi xwáripáyo dání wiápínameámárini.” uríipi nání ududí nero “Pí nání ría nearijoí?” niriñiro ¹¹ yariŋí re wigíawixini, “Pí nání ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa re rarigíárini, ‘Iraijao rixa biŋími ejáná ríwíyo ámá nene yeáyí neayimixemeánio aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronírini.’ pí nání rarigíárini?” urágía ¹² o re uriŋinigini, “Ayí neparini. Iraijao xámí nibíri ámá wigí yarigíápi ríwímini mamoro Gorixomi diŋí wíkwíroro epíri nání xwiyá nuriri aiwi xwiyá Gorixoyá níriniri eániŋí ripí ‘Ámá imónijomí ríniŋí niwiayiro xwírá wíkixepířárini.’ xwiyá apí eni pí nání rinini?” nuriri ¹³ re uriŋinigini, “ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíáwa e níriro aiwi nioní re searariŋini, ‘Iraijao rixa bíagi aiwi ámá ríwamíŋí xío nání eániŋípi omi aríá miwí wigí diŋí tíni sípí niwiéra ugíawixini.’ searariŋini.” uriŋinigini.

Íwí imíó xixéroariŋí womí mixí umáinijí nánirini.

¹⁴ Jisaso awa tíni ámí xegí wiepisariŋí wíamí wímeaniro nání niweapiro awa tíe ámá epíroyí ejagía niwiniro awa ɻwí ikaxí eániŋípi mewegíá wa tíni xwiyá símí tíni rinariŋagía niwiniro ¹⁵ rixa aŋwi e báná ámá e epíroyí egíayí Jisaso weapariŋagi niwiniro sirí nípíkíniro yayí wianiro nání aŋní nuro wímeááná ¹⁶ o yariŋí re wiŋinigini, “Awa tíni pí nání xwiyá símí tíni rinariŋoi?” uríagi ¹⁷ ámá e epíroyí egíayí wo re uriŋinigini, “Nearéwapiyariŋoxini, gí íwomi imíó xixéroariŋagi nání maŋí píronírini. ¹⁸ Imíó meaŋí eaáná meákíkwiíáni yáriri maŋí síwí kíríwiniri sikuŋí wé siwíá yáriri yárariŋíni. Nioni joxí nání nimeáa bíá aiwi joxí miŋweaŋagi nání dixí wiepisariŋowami ‘Soyíne mixí umáinowárípoyi.’ uríagi aiwi awa wí anani mixí umáinowáripaxímani.” uríagi ¹⁹ Jisaso rixa anidíŋí niwaiwiri nání re uriŋinigini, “Agwi ríná ɻweagíáyíne nioní tíni nemerane emá obaxí niseamúróagi aiwi sini Gorixomi diŋí miwíkwíroarigíá rejoí? Arire searayimífini?” nuriri “Íwomi niwirimeámi bípoyi.” uríagi ²⁰ rixa niwirimeámi nibiro imíó Jisasomi siŋwí niwiníríná re ejinigini. Meaŋí eaáná sinapixwíní néra nípíerori xwíayo niwieága urí meákíkwiíá pumiri yariŋagi ²¹ xanomí Jisaso re uriŋinigini, “Sa arari ejírini?” uríagi re uriŋinigini, “Sini onimíáo dání e néra upírini. ²² Imíó íwomi íníná xwírá oikixémíniři re yariŋíni. Nixerí ríáyo ikeáariri nixerí iniigíyo mamówáriri yariŋíni.” nuriri “Jisaso ení yopa meginiríenijoí?” niyaiwiri re uriŋinigini, “Joxí ‘Anani naŋí imixipaxonírini.’ niyaiwinírínáyí wá niyeomíxiri arírá yeái.” uríagi ²³ Jisaso re uriŋinigini, “Joxí ‘O naŋí mimixipaxorini.’ niniaiwiri rinirariŋini? Jíwaníjoxí Gorixomi diŋí wíkwíroi. Ámá giyí Gorixomi diŋí ikwíríoayí amípí aí anani arírá winípoi.” uríagi ²⁴ íwomi xano apaxí mé re uriŋinigini, “Gorixomi diŋí wíkwíróminíři yariŋagi nání aga

pírániŋí wikkwírómi nimixeit.” uríagi ²⁵ Jisaso ámá obaxí o tíŋí e náni mímí bimíariŋagía niwiníri imíó iwomi xixéroariŋomi mixí numáiñowáriri re uríjinigini, “Maní píroáriri aríá píroáriri enoxí iwomi píni niwiárimi nuri ámi bi tíni ríwímini nirori mixixéropani.” uráná ²⁶ imíó makírfíwí nimori meají neari íwo sinapixwíní niyáriri wejáná omi píni niwiárimi uñinigini. Píni niwiárimi úáná íwo rixa niperíniŋí wejagi niwiño ámá obaxí “Rixa niperi ría wejoi?” rariŋagía aiwi ²⁷ Jisaso xegí wéyo fá nimaxírimáná míeyoááná o wiápíñimeajinigini. ²⁸ Niwiápíñimeámáná ejáná Jisaso nuri aŋíyo nipáwiri ḥweajáná xegí wiepisariŋowa wigípí ínímí yariŋí re wigíawixini, “Pí náni imíó iwomi xixéróomí mixí umáiñowáripaxí mimónipa éwanigini?” uríagía ²⁹ o re uríjinigini, “Soyíné segí diŋí tíni imíó tíniŋí imóniŋiyí mixí umáiñowáripaxí menini. Gorixomí diŋí wikkwíroro yariŋí wiro nerónayí, anani oyá diŋí tíni mixí umáiñowáripaxí imónipíráoi.” uríjinigini.

Ámi yumíi “Ninipíkipíráriñi.” uríŋí nánirini.

³⁰ Awa aŋí ayo píni niwiárimi Gariri piropenišyo áwíniñi nuríná Jisaso “Ámá nioni pwariŋagi náni nijíá mimónipa oépoyi.” yaiwjinigini. Ayí ripí náni e yaiwjinigini. ³¹ Wiepisariŋowamini nuréwapiyiri re urayiŋinigini, “Ámá imóniŋáoni náni miyí uráná ninipíkipíráriñi. Nipikííá aí síá wiyaú wíyi óráná xwáripáyo niwémáná ámi niwiápíñimeámíriñi.” urayariŋagi aiwi ³² awa sini nipikwini nijíá mimónipa nero aí masisiá niwiro náni yariŋí bi miwigíawixini.

“Go gone seáyi e imónaníwáríani?” rinigíá nánirini.

³³ Awa aŋí yoí Kapaneamí níremoro aŋíyo nipáwiro niŋwearíná Jisaso wiepisariŋowami yariŋí re wiŋinigini, “Óí e nibiranéná pí xwíyíá niriga bífawixini?” uríagi aiwi ³⁴ awa “Negí woxí goxi áminá nimóniri neamejwaeajáná wíone simajwíyóniŋí ínímí yeáyí rurínaníwárini?” niriga bíá ejagí náni ayá nero xwíyíá bi murí kikiřá yariŋagía ³⁵ o éí niŋweámáná wiepisariŋí wé wúkaú síkwí waú awami “Soyíné awí neániro re ḥwénapípoysi.” nuriri re uríjinigini, “Ámá ‘Nioni simajwíyóniŋí onurínatípoysi.’ niyaiwiriŋo re éwinigini. Ámá nioní xinániŋí nimóniri aríra wíwinigini.” nuriri ³⁶ niaíwí miá bi nimeari áwini e éí nurárimáná wé nímakíkiyiri ámi re uríjinigini, ³⁷ “Ámá wo nioní nixídírínayí niaíwí ripíniŋí imóniŋyo peayí miwianí wéyo nimerínayí apimini wéyo mimearinini. Nioní wéyo nimerí gí ápo, nirowárénapíŋomi ení wéyo umeri yarini.” uríjinigini.

“Ayí tíáminí mikumixinigíáyí none tíáminí imónini.” uríŋí nánirini.

³⁸ Jono re uríjinigini, “Neaiepisariŋoxini, none ámá wo yoí joxiyá niriri imíó mixí umáiñowárariŋagi niwinírane o none tíni nawíni

memeariŋagi náni xe oeniri siŋwí winaniri ejwámani.” urági³⁹ Jisaso re urijinigini, “Api e imixáná pírí miwiaíkipani. Ámá go go yoí nioniyá niriri emimí nemí nuri ajní ikeyíwí nimearipaxí imóninimenijoí.

⁴⁰ Ámá ayí tífamini mikumixinipa nerínayí ayí none tíni imónini. Ayináni e éíayo bi pírí miwiaíkipani. ⁴¹ Ámá go go soyíné Kiraisoní nixdíro wáí urímero yariŋagía náni arirá niseairí iniigí bi aí niwiri niseaiapirínayí, Gorixo e éo náni wí diŋí aríá mikeamó omi xixeni arirá winírárini.

Íwí oépoypiniri wíwapiyariģíayí nánirini.

⁴² “E nerí aiwi ámá go go niaíwí ripiamí nioní diŋí nikwíroaniro yarigíapiami pírí wiaíkímíñiri nerí íwí oépoypiniri wíwapiyarińá Gorixo ‘O xwiyáá mayorini.’ mirí rixa nípémáná ejáná ríniŋí xwé winírárini. Sini niaíwípiamí íwí náni miwiepisipa ejáná ámá wa omi fá nixeró sínjá xwé wo siŋwí tíni gwí nijáriro rawirawáyo nínamówárírnayí, sipí enagí aiwi ríniŋí Gorixo wiminíri ejípíniŋí imóniŋípimaní. ⁴³⁻⁴⁴ Íwí náni wé feapá nisinírnayí niwákwíniri emi moríni. E niniríná ríniŋí xwé nisiníri aiwi wé rasíá ejí tíni opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Wé núkaúni feapá nerí íwí meáú sini ú tíni neríná ríá anijí wearijíyómíni nuri ríá nírinírnayí ayí naŋímaní. ⁴⁵⁻⁴⁶ ‘Sikwí rú tíni íwí náni ají oememini.’ yaiwíú sikwí ú miŋí niwákwíniri emi moríni. E niniríná ríniŋí xwé nisiníri aiwi sikwí rasíá ejí tíni opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Sikwí ‘íwí náni oumíni.’ yaiwiaríŋjú tíni ejáná niperíná Gorixo ríá anijí wearijíyó nisikeaárirírnayí ayí naŋímaní. ⁴⁷ Siŋwí wíniyi tíni íwí náni nimorínayí siŋwí ayí niyori emi moríni. E niniríná ríniŋí xwé nisiníri aiwi siŋwí ná wiyini naními opéiri aí ajínamí náni nepeyirínayí ayí ananirini. Siŋwí íwí náni móyi tíni néisáná niperíná Gorixo ríá anijí wearijíyó nisikeaárirírnayí ayí naŋímaní. ⁴⁸ Ríá anijí wearije xweamíí mipé anijí nísiri ríá eni anijí riniri yariŋerini.

⁴⁹ “Saxí aiwáyo moarigíápa Gorixo ríá eni ámá níni naŋí oimónípoyiniri saxíniŋí e moníáriní. ⁵⁰ Saxí aiwá awíí imixariŋí enagí náni naŋírini. E nerí aí xegí awíí yariŋípi anipá nerí aiwániŋí imóniŋjáná arige nerí ámi awíí enijoí? Soyíné saxíniŋí nimóniro saxí aiwáyo awíí imixariŋípa ámá niyoni pírániŋí e niwirínayí, sewaníŋoyíné mimífeyoánipa nero pírániŋí nikumixiniro néra úírixini.” urijinigini.

Apixí emi moarigíá nánirini.

10 ¹ Jisaso niwiápñimeari e píni niwiárimí nuri Judia piropenisíyo nímúrori iniigí Jodani rapáyo jíariwámí dáni waríná oxí apixí epíroyí nero o tíŋí e awí eánáná xegí yariŋípa ámi uréwapiyarińá ² Parisi wa niwímearo omi iwamíó niwíwapiyiro re urigíawixini, “Wa negí nwí ikaxí eániŋípi fá niroro re rarigíáriní, ‘Xegí oxo apixími anani emi mopaxírini.’ rarigíáriní. Wa ‘Emi mopaxímaní.’ rarigíáriní. Joxiyá

dijí arige simónarini? ‘Anani emi mopaxírini.’ risimónarini? ‘Ijwíárimi.’ risimónarini?” uríagía ³re uriijnigini, “Moseso ejíná segí seáríawéyo ijwí ikaxí nurírná píoi uriijnigini?” uríagi ⁴re urigáwixini, “Moseso ámá apixí emi moaniro náni anani payí re riniñípi ‘Nioni ími anijí emi móárini.’ riniñípi nearo owiowárípoyiniri sijwí neanagírini.” uríagía aiwi ⁵Jisaso re uriijnigini, “Soyíné segí dijí tíni nixídiro aríkí segí apixí emi moaniro yarijnagía náni Moseso ijwí ikaxí apí niriri eajírini. ⁶E nerí aiwi xwiyáripí niriri ríwamijí eajírini, ‘Gorixo ejíná xwíá imixiri ajína imixiri neríná oxí imixiri apixí imixiri ejírini. ⁷⁻⁸Ayináni oxo xaniyaúmi píni niwiárimáná xegí apixí tíni nikumixiniríná ná ayí ná binínjí imónipisírini.’ E níriniri eániñí ejagí náni xixegní imónarigímani. Ná ayí ná binínjí nimóniri emearigírini. ⁹Ayaú nímeánimi nemeríná Gorixo ijwíráriñí ejagí náni píni niwiárinimi mupa oépiyi.” nurimi nuri ¹⁰ajíyo nípáwiri ijweanjáná wiepisarijowa ámi o meánigíá náni uríípi náni yarijní wíáná ¹¹o re uriijnigini, “Ámá go go xegí apixí emi nimori wí nímeárínayí, xámí meajími sípí wikárarini. ¹²Apixí gí gí eni xegí xiagwomi píni niwiárimí nuri womi nímeánirínayí, xámí meániñomi sípí wikárarini.” uriijnigini.

Niaíwí onímiápíami wé ikwíkwiárimí ejí nánirini.

¹³⁻¹⁴Ámá wí Jisaso wigí niaíwí oimónipoyiniri wé wikwiárini nímeámi báná wiepisarijowa mixí urarijnagía Jisaso awa píri urakianiro yarijnagía niwiniri wíki dijí niwiaiwiri re uriijnigini, “Soyíné píri murakipani. Gorixo xwioxíyo mimeámi nerí pírániñí seamejweani sijáni nímoniríná o ámá niaíwí tiyí yapi nioní dijí nikwíróíayo mejweaníá ejagí náni soyíné píri murakipani. Nioni té náni xe obípoyi. ¹⁵Nioni nepa seararijini. Ámá giyí giyí niaíwípia xaniyaúmi dijí ikwíroro simajwýónijí yeáyí uríniro yarijpániñí Gorixomi e mepa nerfnayí, o xwioxíyo mimeámi nerí pírániñí seamejweaníápími wí páwipírámani.” nurimáná ¹⁶niaíwípia wími nímeari sáyo niijwírárinimáná wé seáyi e wikwiáriri “Gí ápo pírániñí oumeni.” ríri niwia ujinigini.

Ámá amipí mímúrónijí wo nánirini.

¹⁷Jisaso niwiápíniimeámi ají wíyo uminiri yaríná ámá wo o tíjí e náni míri nibiri símimañími dáni xómiñí niyikwiri yarijní re wiijnigini, “Nearéwapiyariñí naçoxini, arige neríná nioní dijí niyimijí tíjáoni imónimíráni?” uríagi ¹⁸o “Jisaso Gorixoríani?” oyaiwiniri re uriijnigini, “Joxí pí náni ‘Nearéwapiyariñoxiní níñirírná Naçoxiní nirfini? Ámá wí naçimani. Sa Gorixo naçorini. ¹⁹Joxí ijwí ikaxí eániñípi náni rixa nijá imóniñini. ‘Niwiápíniimeari ámá wí mípikipa eríni. Ámá wí tíni íwí minipa eríni. Íwí mimeapa eríni. Yapí muripa eríni. Yapí nurepisiri íwí murápipa eríni. Inókími tíni ápomi tíni wéyo meríni.’ E riniñípi joxí

rixá nijíá imóninjini.” urágí ²⁰ o re urijinigini, “Nearéwapiyariñoxini, apí nipíni sini ononi imóninjaé dání píri miwiaíkí pírániñjí nixída biñárini.” urágí ²¹ Jisaso sijwí agwí niwiniri wá niwianiri náni re urijinigini, “Nipíni nixídíri aiwi ámi bi sinirini. Joxi nuri dixí iyá fá tíni xwíá tíni amipí dixyí nigwí náni bí nerí nigwí meáiyí ámá aiwá náni ikeamóniro aikí náni ikeamóniro egíayo mini wíriñixini. E nemoxi nibiri ninixídimerínayí, ríwená nipémáná ajínami náni nipeyiríná amipí joxiyá aga xwé nidéronífrini.” urágí aiwi ²² o amipí wí mimúróniño ejagi náni dijí sipi niwiri e mepaxí wimóniagí náni símimají kipijí niyimi urjinigini.

²³ Símimají kipijí niyimi úagi Jisaso xegí wiepisariñowami sijwí niwinimerí re urijinigini, “Amipí xwé tígíayí anani Gorixomí dijí niwikwíroro o xwioxíyo mimeámí nerí umejweané páwipaxímani.” nuriri ²⁴ awa xío ríipi náni ududí yariñagía niwiniri ámi re urijinigini, “Niaíwoyíné, ámá wí anijí miní yaniro nero aiwi anani Gorixomí dijí niwikwíroro o xwioxíyo mimeámí nerí umejweané páwipaxímani. ²⁵ Kamerí ejí rapirapí gwí kiwearigíá óiyimi anani páwipaxírini.” riyaíwiarijoi? Ámá amipí xwé tígíayí kamerí ejí óiyimi mipáwipa éipíniñjí Gorixo seamejweané náni anani páwipaxímani.” urágí ²⁶ awa ududí nikáriniro re urigawixini, “E imóniñá ámá giyo Gorixo yeáyí uyimixemeaníárfani?” urágí ²⁷ Jisaso sijwí agwí niwinimáná re urijinigini, “Ámá wí mepa epaxí nimónimáná aiwi Gorixoyá dijí tíni ananirini. Amipí Gorixo mepa epaxí wí mimóniñagí náni oyá dijí tíni epaxírini.” uráná ²⁸ Pitao re urijinigini, “Ai, none negí amipí rixa píni niwiárimi joxi rixídimearijwini.” urágí ²⁹⁻³⁰ Jisaso re urijinigini, “Nepa seararijini. Ámá giyí giyí nioni dijí ninikwíroro xwiyá nioni náni yayí seainarijípi wáí urimero eni éíyí xexirímeáyorani, xináiwamirani, xegí niaíwíyorani, xegí ajiñrani, xegí aiwá omijírani, píni niwiárimi nixídírínayí, sini mipé xwiáyo niñwearíná xexirímeá imóniayí xináíwa imóniayí xegí niaíwí imóniayí xináíwa imóniayí xegí niaíwí imóniayí xegí ajiñ imóniayí xegí aiwá omijí imóniayí wiwanijíyí píni wiáriáyo seáyi émi mûróninífrini. E nerí aí nioni nixídariñagía xeanijí eni niwímeaníárfani. Ayí eni ajiñ ríwená imóniníayo dijí niyimiñjí tígíayí nimóniro ñweapírífári. ³¹ E nerí aiwi ámá ‘Xwéonirini.’ niriro xámi xámi imónariigíayí niperíná surímá yáripírífári. Agwí ríná surímá ñweagíayí niperíná xámijíyo mûropírífári.” urijinigini.

Ámi yumí “Ninipikipírífári.” urijí nánirini.

³² Awa óíyo nuro ajiñ yoí Jerusaremí náni niyiríná wiepisariñowa Jisaso aríkí ajiñ apimi náni niyiri xámi umeaariñagí niwiniro ududí niniro ámá Jisasomi xídarigíayí wí eni ayá síwí uroarinagí o ámi xegí wiepisariñí wé wúkaú síkwí waú awamí ná dámíni e nimíauri ámi xíomí wa wipírífápi

náni áwanjí nuriri³³ re urijinigini, “None Jerusaremi náni niyirane rémóáná ámá imónijáoni re nikaáripíráriini. Ámá wo nioní náni miyí uráná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni ɻwí ikaxí eániñípi mewegíáwa tíni nioní xwirixí ninimero xwiýá ninimeáriro ‘Sa joxiníri.’ niníriro nipikímoaniro wauyowamí mini niwipíráriini.³⁴ Mini niwíáná awa riperíri niro reaŋwí núriro iwanjí nearo niníasáná nipikíráriini. Ninípikiro aiwi síá wiyaú wiyi óráná ámi wiápínameámíráriini.” urijinigini.

Jono tíni Jemiso tíni yarijí wigíípi nánirini.

³⁵ Sebediomí xewaxowaú Jemiso tíni xogwáo Jono tíni aŋwí e nuri Jisasomi re urigíisixini, “Nearéwapiyarijoxini, yawawi pí pí náni yarijí siwíyí joxi anani niyeaiiríráriani?” uríagí³⁶ o re urijinigini, “Nioní pí eaiimí nirarijíi?” uríagí³⁷ awaú yawawi ení áminá imóníwinigíniri wiepisarijí wía yawawi simajwíyónijí yeáyí yeauríñírixiniri re urigíisixini, “Joxi idáná ámináoxi nimóniri menjweajáná ámá níni simajwíyónijí yeáyí ruríáná yawawi joxiyá wéyo mini mini ɻjweápiyiniri siŋwí yeaniriréirani?” uríagí aiwi³⁸ Jisaso re urijinigini, “Awagwí yarijí niarigíípi náni níjá mimónipa neri náni yarijí niarigíípi?” nuriri ewayí xwiýá ámá wa xíomi pikipírá enagí náni áwanjí nuririná yarijí re wiŋjinigini, “Awagwí iniigí sítí nioní nimíawá anani nípaxí imónipisírári? Iniigí waxíyo nioní xémíápi awagwí eni anani xepaxí imónipisírári?” yarijí wíáná³⁹ awaú re urigíisixini, “Ananirini. Yawawi nepaxírini.” uríagí o re urijinigini, “Iniigí nioní nimíawá awagwí eni nípaxírini. Iniigí waxí nioní xémíápi awagwí eni xepaxírini.⁴⁰ E neri aiwi ‘Woxi rími dáni ɻweai. Woxi rími dáni ɻweai.’ wí earipaxonímani. Goríxo xewaniño earipaxírini. Xío wimónarijí goxi goxi ‘Jisasomi mini mini ɻweápiyí.’ earipaxírini.” urarfíá⁴¹ wiepisarijí wé wúkaú wía Jemiso tíni xogwáo Jono tíni e urarijagíí aríá niwiro wikí dijí niwiaiwiro yaríná⁴² Jisaso “Nioní tíjí aŋwí re bípoyí.” nuriri re urijinigini, “Émáyíyá áminá menjweagíáwa seáyi e nimóniro wigí ámáyo ayá mímíxí peayí wianarigíáriini.⁴³ E neri aiwi awa yarigíápa axípi mimónipani. Go go segí rárónijí nimónírínáyí wíoyínéyá omijí seaiarijo nimóniri aríra seaíwinigini.⁴⁴ Go go xámi xiráónijí imóníoxi xináñijí nimóniri ámá niyoní saŋí urápméirixini.⁴⁵ Nioní eni ámá imónijáoni aí ámá saŋí nírapípíri náni weapijáonímani. Ámá níni náni nupeiri gwíñijí roayíróimigíniri weapijárini.” urijinigini.

Siŋwí supáriñí Batimiasomí naŋí imixijí nánirini.

⁴⁶ Jisaso wiepisarijowa tíni nawíni sini Jerusaremi náni niyiro aŋí áwini e bimi xegí yoí Jeriko níremoro rixa aŋí apimi wiári móroaniro yaríná ámá siŋwí supáriñí wo —O omijí mepaxo enagí náni óí maŋípá

tíni njeweámáná nigwí náni tíni aiwá náni tíni rixijí urarijorini. Xano xegí yoí Timiasorini. Xfo xegí yoí Batimiasorini. O óí manjípá tíni njewearíná aríá wífyí re wijninigini. ⁴⁷“Nasareti dání Jisaso daiwo pwarini.” rarijagía aríá e niwiri ríaiwá ejí tíni re rayjinigini, “Jisasoxi, ráriawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianei.” urarijagi ⁴⁸ámá wí mixí ríá tíjí nuriro “Rixa píni wiárei.” urágia aiwí aríkí wíni ejí tíni ríaiwá re rayjinigini, “Ráriawé mixí ináyí Depitoyáoxini, wá niwianei.” urayarijagi ⁴⁹Jisaso xegí pwarije nirómáná re rijjinigini, “Omi ríaiwá urípoyi.” urággi ayí omi ríaiwá nuriro re urigíawixini, “O wiári nímúroariníri ayá síví miriropani. Joxí náni ríaiwá rirariní. Rixa Wiápínamei.” uráná ⁵⁰iyá nipániri ḥweaní nipíriri emi nímomi niwiápínameámi nuri Jisasomi wímeááná ⁵¹o re uriijinigini, “Nioni pí simi náni nirarijini?” urággi sijwí supárijo re uriijinigini, “Nearéwapiyarijoxini, nioni rixa sijwí oaniminíri rirariní.” urággi ⁵²o re uriijinigini, “Joxí dijí nínikwírori náni dixí sijwí rixa naají aníni. Dixí aají ui.” uráná re ejinigini. Ámi rixa sijwí noxoari nanírná óí e dání Jisasomi ríwíyo númí ujínigini.

Jerusaremiyo nirémoríná mixí ináyí rémoarigíápa rémojí nánirini.

11 ¹⁻²Jerusaremi tíjí aajwi e nirémoríná aají onímíá biaú xegí yoí ripiaúrini. Betipasi tíni Betani tíni apiaúrini. Ajjí apiaúyí díwí xegí yoí Oripipá tíjí e nirémoro Jisaso xegí wiepisarijíyí waúmi re urowárijinigini, “Awagwí aají dayo ikwíroníjípími náni nuri rixa nirémori dogí sipikí wo ámá wí sini seáyi e éí mijwearigío gwí yuráriniagí sijwí niwiniríná níkweari nimeámi bípiyi. ³Ámá wí ‘Pí náni íkweaarijii?’ yarijí e eaíánayí, re urípiyi, ‘Yegí Ámináo dogí romi seáyi e nixeñweari uni náni íkweaarijwii. Rixa nixeñweari nimeámi numáná ámi re wírénapiníijoí.’ urípiyi.” urowáráná ⁴awaú nuri ámá wíyoyá aají fwí e dogí sipikí wo gwí niyurárinimáná óí e rojagi niwiniri íkweaaríná ⁵ámá wí dae rogíayí yarijí re wigíawixini, “Awagwí pí náni dogí o íkweaarijii?” urágia ⁶awaú Jisaso “Re urípiyi.” uríipi axípi uráná ayí xe oíkweápiyiníri sijwí winfágia ⁷awaú dogí sipiko Jisaso tíjí e niméra nibiri niwárimáná Jisaso seáyi e éí xeñweani náni wigí iyá seáyi e ikwiáráná o seáyi e nixeñweari nimeámi waríná ⁸ámá obaxí wí ejíná mixí ináyowami yayí wianiro náni wigí iyá nipírayiro óí e íkwiajwí neapára warigíápa axípi wigí iyá óí e íkwiajwí neapára waríná wí óípá tíjí e írimijí námíniíjí íkwiajwí nídoro óí e íkwiajwí neapára waríná ⁹Jisaso áwini e ejáná xámi warigíayí tíni ríwíyo warigíayí tíni ríaiwá re nira ugíawixini, “Gorixomí seáyi e oumeaneyi. Ámá Áminá Gorixo urowárénapíagi barinjí ro oyá dijí tíni seáyi e imóníwinigini. ¹⁰Aríowa mixí ináyí Depitoyá xwioxíyo ḥweaagíápa xwioxí nene ḥweaníwá náni nimóga barinjípi Gorixoyá dijí tíni seáyi e imóníwinigini. Ajjínamí seáyi e imóníjomí seáyi e oumeaneyi.” nira ugíawixini.

Íkíá pikí winamí ramixinjí nánirini.

11 Rixa Jerusaremi nirémoro Jisaso anjí ridiyowá yarigíwámí nipáwiri wáí ikwfrónijí e dání wenijí ami ami nemeri rixa síá órarijagi niwiniri xegí wiepisarijí wé wúkaú sikwí waú tñi nawní anjí yoí Betani náni nuro sá wegíá 12 wíápi tñi niwiápínameámí Betani píni niwiárimi nuríná Jisaso agwí wíagi 13 wenijí éfyí winijinigini. Íkíá yoí pikfyí riniójí wina, iwí inijína jíami jíina rojagi niwiniri sogwí náni píá eminiri aŋwi e nuri wenijí éfyí winijinigini. Ná miwé iwíni inarijagi niwiniri xegí ná wearinjína sini mimónijagí náni ná miwejagí niwiniri 14 wiepisarijowa aríá egíe dání íkíánamí re urijinigini, “Íkíá rínaixini, ámá wí sogwí midanipa epíria náni ná miwepa sa anijí re éirixini.” uraríná wiepisarijowa aríá wigíawixini.

Anjí ridiyowá yarigíwámí dání mixí urowárapinjí nánirini.

15 Jerusaremi nirémoro anjí ridiyowá yarigíwámí nipáwiro Jisaso re ejinigini. Ámá anjí iwámi ínimi bí inarigíáyo mixídámí wiowáriri ámá nigwí senisí ninayiro tarigíáyíá íkwiajwí mimiwiári eri ámá injí xawiówí ridiyowá náni bí inarigíáyí íkwiajwí éí ɻwearigíápi mimiwiári eri 16 ámá sají amípí xwaljwí níkwónimi anjí iwámi áwiními aŋwi e imónije xemoarigíáyo píri wiafkímí wirí ejinigini. 17 E nemáná iwamíó nuréwapiyiríná miŋí niorí re urijinigini, “Re mirinipa reni, ‘Anjí Gorixoniyáiwá náni re ripírárini, ‘Ámá gwí wirí wirí níni Gorixomi xwiyáfá uripírfá náni oyá aŋiwárini.’ ripírárini.’ mirinipa reni? E níriniri aiwi soyíné iwí meaarigíáyí yarigíápa axípíniójí nero náni anjí riwá iwí meaarigíáyíá aŋinijí imónini.” urijinigini.

18 Apaxípániójí imónigjá xwéowa tñi ɻwjí ikaxí eánijípi mewegíawa tñi ámá wí “Jisaso e neararini. E neararini.” rarijagía arfá niwiros ámáyí o xwiyáfá uréwapiyarijíyí náni rixa diŋí nípikníro níni Jisasomini xídpírixiniri wáyí nero ínimi omi pikianiro náni mekaxí níméra ugíawixini. 19 Siá ayí ayo síá óraríná o wiepisarijowa tñi Jerusaremi píni niwiárimi nuro anjí wíyo sá weagíarini.

Pikína yiweárijagi winigjá nánirini.

20 Jisaso wiepisarijowa tñi sá wegíá wíápi tñi niwiápínamearo Jerusaremi náni nuríná wenijí éíyáyí winigjáawixini. Íkíá pikína mítí aí tñi rixa yeáyí yáriagí niwiniro 21 Pitao Jisaso agíná éípi náni diŋí winíagi miŋí sínjá neániri re urijinigini, “Ai, nearéwapiyarijoxini, íkíá pikína joxí agíná ramixárfína rixa yiweánárini.” uríagí 22 o “Emimí nioní éápa awa eni epaxírini.” níyaiwirí náni re urijinigini, “Soyíné eni Gorixomi diŋí niwikwíroa úpoyi. 23 Nioni nepa seararipí. Ámá giyí giyí ‘Díwí ripá nija rawirawáyo opiéroni.’ ríri diŋí ná bini mori xío ríipi

‘Xixeni imóninijoi.’ yaiwiri nerínáyí, Gorixoyá dijí tíni xixeni enijoi.

²⁴Ayináni soyíné woxi woxi Gorixomi yarijí niwiríná ‘Nioni re emíárini,’ uriro omi dijí wíkwíroro ‘Gorixoyá dijí tíni xixeni imóniníárini.’ yaiwiro nerínáyí, oyá dijí tíni xixeni imóniníárini. ²⁵Soyíné woxi woxi éí níroro Gorixomi yarijí niwirínáyí, ámá wí sipí seaikáriáyí wíkí miwónipa nero yokwarimí wiírixini. E nerínáyí, segí ápo ajínamí ñweaño sipí soyíné wimixíápi náni eni yokwarimí seiiníárini. ²⁶E mepa nerínáyí, ajínamí ñweaño soyíné mañí píri wiaíkigíápi náni yokwarimí seiiníámmani.” urijinigini.

“ ‘Néní tíjoxi imónei.’ go ririñoi?” urigíá nánirini.

²⁷Rixa Jerusaremí níremoro Jisaso aní ridiyowá yarigíiwámi íními aní emearíná apaxípánijí imónigíá xwéowa tíni ñwí ikaxí eániñípi mewegíawa tíni Judayí mebáowa tíni omi niwímearo ²⁸re urigíawixini, “Aga go rírfagi ámá aní ridiyowá yarijwáiwá riwámi bí inarigíayo mixídámí éinigini? Diñí goyá tíni e éinigini?” uríagía ²⁹Jisaso re urijinigini, “Nioni eni yarijí bí oseaimíni. Soyíné nioniyápi áwanjí níránaýí, nioni eni ‘E éirixini.’ niriñoi náni anani áwanjí searimífini.” nuriri ³⁰re urijinigini, “Yarijí nioniyá ripirini. Jono wayí nineameaia wago ajínamí ñweajoyá dijí tíni wayí nineameaia wagírani? Xíoyá dijí tíni yagírani? Nioniyá apí náni xámi áwanjí nírpoyí.” uráná ³¹wiwanijowa dijí nimoro íními yarijí re niga ugíawixini, “None ‘Jono Gorixo dijí ukikayonagi yagírini.’ áwanjí e nuriranénáyí o re nearinijoi, ‘Pí náni Jono searagípi náni mikwíropa néra ugíawixini?’ nearinijoi.” níriniro ³²ámi íními re rinigíawixini, “None ‘Jono xegí dijí tíni yagírini.’ uraniréwini? Oweoi. Ámá sipíá re epíroyí egíáyí iwañí neaeapírixini.” níriniro —Judayí níni Jono náni “Gorixoyá wíá rókiamoagí woríani?” yaiwiariigíá ejagi náni “Apí eni xixeni uripaxí mimónini.” níriniro ámá iwañí neaeapírixiniri wáyí nero náni áwanjí murí ³³re urigíawixini, “Oweoi, none majíárini.” uríagía Jisaso “Nioni eni ‘Joxí e éirixini.’ niriñoi náni áwanjí wí nisearimíméni.” urijinigini.

Ewayí ikaxí wainí omijí sijwí uwiniarigíáwa nánirini.

12 ¹Jisaso ewayí xwiyíá wí ñwí ikaxí eániñípi mewegíawamí tíni Parisiowami tíni nuriri re urijinigini, “Ámá wo wainí uraxí iwíá nuriri xwíná nírori wainí xegí iniigí nípíría náni wainí sogwí xoyíkímí enía náni síjáyo óí nírixiri wainí omijíyo áwinimi aijí awí ñweapíría náni seáyi émi nímira nípeyiri néisáná ámá wí sijwí uwínañídipíría náni re urijinigini, ‘Wainí sogwí niáí éánayí bi soyíné segí mearo nioni gí meari emía náni nioniyá omijí ripimi anani sijwí niwínipíráraní?’ nírimi aní wíyo ememíñiri náni nuri niywéásáná ²wainí rixa niáí ejáná xegí omijí wíiarigíá womí re urowáriñinigini, ‘Joxí nioniyá wainí

omijíyo náni nuri iniigí wainí awa nioni náni nimixiri iwajíá niárííápi nurápiyauii.' urowáriagi o nuri ³ omijíyo rémóáná awa re egíawixini. fá nixeró wé neáfasáná anipáomí urowárigíawixini. ⁴ Anipáomí urowáriágia náni omijí xiáwo ámi xegí omijí wiiarigíá ámi womí urowáráná awa re egíawixini. Omi xegí miijíyo miijí roro sipí wikáriro wíagía ⁵ omijí xiáwo ámi wo urowáráná omí nipikiro tíagía o ámi wami urowáráná wíyo iwaŋíni nearo wáriro wíyo nipikiro tiro néáfasáná ejáná ⁶ ámi wo xegí xewaxo diŋí sixí uyijo sini ejagi omí nurowáriíná re riŋinigini, "Gí íwo ejagi náni sipí wí miwimixipa nero aríá wipráoi." nimónarini.' ríí aiwi ⁷xewaxo rémóáná wainí omijí siŋwí uwiniarigíáwa re rinigíawixini, 'Íwí ro xanoyá diŋí tíjo ejagi náni omijí ripí níni negípi meaanfíwa náni opíkianeyi.' niriniro ⁸ omí fá nixeró nipikiro omijíyo bíaniriwámíni moaigíawixini." Jisaso ewayí xwiyíá api nuriri ⁹re uriŋinigini, "Omijí xiáwo omijí siŋwí uwiniarigíawami pí winiŋoi? O nibiri awami xwíriá nikixerí ámi siŋí wa siŋwí uwínipíría náni wárinijoi." nuriri ¹⁰re uriŋinigini, "Ewayí xwiyíá Bikwíyo eániŋí ripí ení fá miropa egíáraní? 'Síŋá aŋí mirarigíáwa síŋá awiakí náni píá neríná wo "Sípíriñi." niriro emí móóí náni Gorixo "Síŋá o tñí xámí nitirínayí aŋí ejí neániri naŋí imóninijoi." niriri síŋá o nimeari táná aŋí ejí neániri naŋí imóninijíriñi. ¹¹ Gorixo e éí ejagi náni nene siŋwí niwíniríná aga naŋí imóninijagi wínariŋwáriñi.' E eániŋípi soyíné fá miropa egíáraní?" uríagi ¹²awa "None náni diŋí nineaiaiwiri ewayí xwiyíá api ríá neararini?" niyaiwiro rixa fá oxiraneyiniri éíayí ámá sipíá Jisasomi aríá wianiro náni o tñí e epíroyí egíá náni wáyí nero náni omí píni niwiárimi ugíawixini.

Nigwí émáyo takisí náni wiariigíá nánirini.

¹³ Awa nuro íními re rinigíawixini, "Omí pasániŋí nurirane yapí re uréwapiyanfíni, 'Nigwí náni takisí émáyí nearáparigíápi sini mīni wianiréwini? Mīni miwipa yaniréwini?' uraníwini. O 'Oweoi, sini mīni miwipa époyí.' ránayí, wauyowa omí fá nixeró gwí yipíráoi. E miripa neri 'Oyi, seyíné mīni niwiríná apáni yariŋoi.' ránayí, ámá sipíayí ámi aríá bi miwí nero píni wiáripíráoi." niriniro Parisi wa tñí mixí inayí Xeroto tñí nikumixiniro emearigíá wa tñí xwiyíá api tñí pasániŋí uraniro náni Jisaso tñí e urowáráná ¹⁴ awa omí niwímearo weyí numeariro re urigíawixini, "Nearéwapiyariŋoxini, ninearéwapiyiríná nepáni nearéwapiyariŋoxirini. Ámá ámináowaya siŋwíyo dání aí xwiyíá ámi xegí bi mirí axípíni rariŋoxirini. Sipí ríri naŋí ríri yariŋímani. Xwiyíá Gorixoyáni xixení nearéwapiyariŋíriñi." nuriri yariŋí re wigíawixini, "Émáyíyá mixí inayí Sisaoyi riniŋomí takisí náni nigwí mīni wiariŋwápi sini mīni wiayaniréwini? Píni wiáraniréwini? ¹⁵ Sini ananí mīni wianiréwini? Mīni miwipa yaniréwini?" uríagá aiwi o "Yapí níréwapiyaniro rinirarijoi?" niyaiwiri re uriŋinigini, "Soyíné pí náni yapí pasániŋí níwapiyariŋoi?"

Émáyíyá moní bi siywí winani nimeámi bípoyi.” nuriri¹⁶ rixa nimeámi bána o re urijinigini, “Nigwí ripimi yoí goyá tíni símimanjí goyá tíni ñweani?” uríagi awa re urigáwixini, “Émáyíyá mixí inayí Sisaoyá ñweani.” uríagi¹⁷ o re urijinigini, “Sisaoyá símimanjí ñweajagi náni ayí oyárini. Ayináni miní wíírixini.” nuriri ámá Gorixo xewaniñónijí imixinjí ejagi náni omi dijí owikwírópoyiniri ámi re urijinigini, “Amípí Gorixoyánijí imónijípi Gorixomi eni miní wíírixini.” uráná awa ududí ayá wí winijinigini.

“Ámá ámí wiápínameapírárini.” urijí nánirini.

¹⁸ Ámá Judayí wa Sajusiyí riniñí wa —Sajusiowa re rarigáwa, “Ámá nipémaná ejánayí wí niwiápínameapaxímani.” rarigáwarini. Awa nibiro Jisasomi niwímearo¹⁹ miñjí niroro re urigáwixini, “Nearéwapiyarijoxini, Moseso ejíná nene náni jwí ikaxí bi re níriri ríwamijí eajírini, ‘Ámá wo siní niaiwí memeá péánayí xegí apixí sini ñweanjánayí péomi xexirímeáowa wo niaiwí wiemeaini náni aní meáwinigini.’ e níriri eajírini.” nurimáná²⁰ ewayí xwiyáripi urigáwixini, “Xexirímeáowa wé wíúmi dánjí waú ejáná wo apixí wí nimeari niaiwí memeá péánayí²¹ ámí xexirímeáowa wo anímí nimeari o eni niaiwí memeá péánayí²² xexirímeáowa ámí wo awaú egípa axípi nerí²³ nowani eni e néra nuro niaiwí wí memeá nipémaná ejánayí apixí eni pejinigini.” Ewayí xwiyáripi Jisasomi e níriro yariñí re wigáwixini, “Ríwéná ámá pegfá níniyí wiápínameááná xexirímeá wé wíúmi dánjí waú awa eni niwiápínamearíná apixí axími meagíáwa ejagi náni apixí go go meajagi winaníwáriani?” yariñí e wíáná²⁴ Jisaso re urijinigini, “Soyíné xwiyáripi Gorixoyá Bikwíyo eániñípi náni nijíá mimónipa ero ejí sixí eániñí Gorixoyápi náni eni nijíá mimónipa ero nero náni xwiyáripi wasiwa rarijoi.²⁵ Pegíáyí niwiápínamearóná ámí meánipírámani. Ajínají ajinámi ñweáwa imónigíápa axípi e ñweapírárini.²⁶ E níriri aiwi segí dijí ‘Pegíáyí ámí wiápínameapaxímani.’ yaiwiarigíáyí náni xwiyáripi osearimini.” nuriri re urijinigini, “Pegíáyí ámí niwiápínameapírárini. Xwiyáripi Moseso íkíá onimiánáina ríá miní ápiawí wearijagi winijípi náni Bikwíyo níriniri eániñípi sini íá miropa regíawixini? Moseso ríá apimi siywí wináná xegí xiáwowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awa pegíámi ejáná aiwi omi Gorixo re urijinigini, ‘Nioni dixí ráwowa Ebiríamo tíni Aisako tíni Jekopo tíni awayá Ijwíá imónijáonirini.’ E uríagi náni awa pegíáwa aiwi wigí dijí sini siñjí imónijagía náni Gorixo ‘Awayá Ijwíáonirini.’ ripaxírini.²⁷ O ámá xíomi dijí niwikwíroro péá aí ayí sini wigí Ijwíáonirini. Ámá xíomi dijí miwikwíró pegíá tíni sini siñjí ñweagíá tíni aiwi wigí Ijwíáomani. Soyíné dijí aga wasiwa moarijoi.” urijinigini.

“Ijwí ikaxí gímini gípi seáyi e imónini?” urigári nánirini.

²⁸ Ijwí ikaxí eániñípi mewegíá wo nibiri Jisaso Sajusiowa tíni xwiyáripi ximiximí niníro rinarijagía niwiníri Jisaso rixa pírániñí urejwípearinjagi

aríá niwiri yarińí re wińinigini, “Ijwí ikaxí eánińí niyoní gímini gípi seáyi e imónini?” yarińí e wíagi²⁹ Jisaso re urińinigini, “Gorixoyá ijwí ikaxí eánińí seáyi e imónińípi ripirini, ‘Isireriyíné aríá époyi. Negí Áminá Gorixo ná woní onirini.³⁰ Gorixomi dińí sixí nuyiríná onimiápi onimiápi muyipa époyi. Dińí sixí uyiro dińí wíkwíroro ejí neániro xídiro éríxini.’ Ijwí ikaxí seáyi e imónińípi apirini.³¹ Ámi axípi níriniri eánińí bi ripirini, ‘Ámá ańí nemeríná sijwí wínaríjyí náni wará dixí náni dińí sipí siaríńípa axípi dińí sipí wírfíni.’ Ámi bi eánińípi apirini. Gorixoyá ijwí ikaxí eánińípi mewejo re uríjnigini, “Nearéwapiyarińoxini, nepariní. Joxi xixeni mińí nirori re ríni, ‘Gorixo ná woní onirini. Axípi ónińí wo mimónini.³² Gorixomi dińí sixí nuyiríná dińí sixí uyiro dińí wíkwíroro ejí neániro xídiro eríni. Ámá ańí nemeríná sijwí wínaríjyí náni wará dixí náni dińí sipí siaríńípa axípi dińí sipí wírfíni.’ Joxi xixeni e ríni. Ámá Gorixo náni sipisipí bi miní noní ríá níkeáárirónárani, bi niniro ridiyowá níyárirónárani, nerínayí nańí yarigíá aiwi ámá Gorixoyá ijwí ikaxí apiaúmi xídarigíáyi seáyi e imónini.” uríagi³³ Jisaso ijwí ikaxí mewejo dińí píránińí nimori nańí e urarińagá aríá niwiri re uríjnigini, “Joxi dińí sini e nimóá nurínayí nioní náni dińí ninikwírori Gorixo xwioxíyo mimeámí nerí neamejweaníe náni páwipaxí imóniríni.” uríagi ámi ríwíyo ámá níni ayá urarińagá náni wí yarińí ámi bi owimíñiri mibipa egíawixini.

“Kiraiso niaíwí goyáorini?” uríńí nánirini.

³⁵ O sini Judayíyá ańí sipisipí ridiyowá yarigíwámi dání nuréwapiyiríná ámá e epíroyí egíáyo yarińí re wińinigini, “Ijwí ikaxí eánińípi mewegíáwa pí náni re rarigíárińi, ‘Ámá nene yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání niwiaroríná sa xiáwo mixí inayí Depitoyáo imónińíárińi.’ pí náni rarigíárińi?³⁶ Depito Gorixoyá kwíyí tíni níriri ríwamíńí nearíná ámá yeáyí neayimixemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni re níriri eajírini, ‘Gorixo gí Ámináomí re uríjnigini, ‘Joxi wé náumíni niywæri sijwí naníri níweajáná mixí sianiro bíáyo xopirári ríwiimíárińi.’ uríjnigini.’³⁷ Depito ríwamíńí api níriri nearíná aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío náni ‘Gí Ámináoyí ríagi náni arige nerí sa xegí xewaxo imónini?’ uríagi ámá e epíroyí egíáyí xegí xwíyíá aríá niwiróná yayí winińinigini.

“Ijwí ikaxí mewegíáwa yarigíápa mepaní.” uríńí nánirini.

³⁸ O sini nuréwapiyiríná re nura uńinigini, “Ijwí ikaxí eánińípi mewegíáwa yarigíápi mepa éríxini. Awa ámá weyí oneamépoyiniri rapirapí sepiá niyíními ańí emero ámá yayí ‘Ámináoxiní onearípoyiniri

awí eánarigé anjí emero ³⁹rotú anjyo nipáwirínárani, aiwá imixarigé niywearnárani, símí símí e ñwearo ⁴⁰apixí aníwami amipí níni íwí urápaniro náni ero ámá aríá egé dání Gorixomí xwiyá ririmí niwiríná aniñí niwia uro yarigíápi seyíné mepa éríxini. Riwéná Gorixo ámá niyoní mí ómómiximí neríná awa xwiyá xwé meárinipíráriñi.” urijinigini.

Apixí aní wí nigwí tiñípi nánirini.

⁴¹O sini anjí ridiyowá yarigíiwámi ínimi anjí nemeríná nuri Gorixo náni nigwí tayarigé oriwámíni e éí niywéamáná ámá obaxí nimúroayiróná nigwí taríngáa niwiniri nigwí xwé tígíáyí xwé taríngáa niwiniisáná winijinigini. ⁴²Apixí aní uyípeayí wí omí nimúrori moní ríá ninjí biaú tíagi niwinimáná ⁴³xegí wiepisariñowami “Eini.” nuriri re urijinigini, “Nioni nepa searariñini. Apixí aní amipí mayí rí Gorixo náni nigwí onímá ná biaúni tíí aiwi ámá níni tíáyo seáyi e imónini. ⁴⁴Ámá nigwí xwé tíáyí ná sini niwejáná obaxí taríngáa aiwi apixí ríyí mayí ejagi aiwi xegí nigwí aiwá náni bí epaxípi níni tñoi.” urijinigini.

“Añjí ridiyowá yarigíiwá pineapíráriñi.” urijí nánirini.

13 ¹Jisaso anjí ridiyowá yarigíiwámi píni niwiárimi waríná xegí wiepisariñowa wo re urijinigini, “Nearéwapiyariñoxini, anjí awiaxí ikwíróniri sínjá nají niywexxa uri ejí eyí siñwí winei.” uráná ² o re urijinigini, “Añjí xwé tiyí siñwí riwiniñini? Riwéná sínjá kikírónijí ripiyí womí seáyi e ikwiárininíámani. Níni nikwierómioaníáriñi.” nurimi ugíawixini.

Xeanijí xámi wímeaníápi náni urijí nánirini.

³O díwí miijí Oripiyí riniñíyo niyweari anjí ridiyowá yarigíá píni niwiárimi yapíámini weniñí nero ñweajáná wiepisariñí Pitao tíni Jemiso tíni Jono tíni Adiruo tíni wigípi ⁴yariñí re wigíawixini, “Joxí ‘Sínjá womí seáyi e ikwiárininíámani. Nikwierónowiníáriñi.’ nearíipi gína imóniníáriñi? Siñwí ayo niwinirane ‘Rixa nimónini anwi ayoríani?’ yaiwianíwá náni pí ekiyiní neaininíáriñi? Ekiyiní neaininíápi náni áwañí nearei.” uríagía ⁵o áwañí nuriri re urijinigini, “Ámá wí yapí searéwapiyaniro epíriá ejagi náni diñí fá nixiriro éríxini. ⁶Ámá obaxí wo wo nibayiro yoí nioniyá niriniro yapí re searéwapiyaniro epíriáriñi, ‘Yeáyí seayimixemeámía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiarojáonirini.’ searéwapiyaniro éáná ámá obaxí ‘Nepaxini.’ niyaiwiro xeñwíyo xídípíráriñi. Ayináni nioní searariñápi diñí fá nixiriro éríxini. ⁷Seyíné ‘Añjí ayo mixí inariñoi.’ ránayí, xwiyá imijí ‘Añjí wúmi mixí inariñoi.’ riniméánayí, wáyí mepani. Mixí ayí xámi nigá nuri aiwi síá yoparí Jisasoní weapímíáyi sinirini. ⁸Ámá gwí wirí niwiápnímearo

wíniyí tíni mixí iniro ero mixí inayí wí niwiápñimearo wí tíni mixí iniro ero aŋí wíyí wíyo poboní eri aŋí wámi agwí nání ikeamóniro yariŋagi niwiniríná diŋí re yaiwipírá nání ‘Ríwéná xwé enía nání iwamíó ríyí riyarini?’ yaiwipírá nání searariŋini. Apixí niaíwí nixiriríná diŋí re yaiwiarigápa ‘Ríwéná ríniŋí xwé niminiri nání iwamíó riniarini?’ yaiwiarigápa soyíné ení nioní rariŋápi niwiniríná re yaiwířixini, ‘Ríwéná xeanijí xwé neaímearífrani?’ yaiwířixini. ⁹Nioní ríwímini nimamopířixiníri nioní searariŋápi símímini tiro awníŋí ḥwearo éřixini. Seyíné nioní nixídariŋagía nání ámá wí píří owiaíkianeyiníro íá niseaxero negí Judayíyá opisí aŋjyo seawáríro rotú aŋí neneyáyo dání iwanjí seamépero epíříárini. Mixí inayí tíni gapimaní tíni ayíyá siŋwýo dání ení niseaurárimáná xwirixí seamepírá ejagi aiwi nioní nání sini urířixini. ¹⁰Xwiyíá nioní nání yayí seainariŋípi ámá gwí wirí wirí níni aríá wigíámi ejáná ámi weapimírárini. ¹¹Ayí íá niseaxero opisí aŋjyo seawáráná ayá síwí nisearori ‘Píne arire uraniréwini?’ miyaiwipa éřixini. Íná Gorixo pí pí nání searíyí ananí kwíyí oyápimi dání uríříárini.

¹²Xexířímeá wo niwiápñimearei xexířímeámí opikípoyiníri íá nixerí opisí aŋjyo wáríri xanowa ení wigí niaíwí opikípoyiníri íá nixerí opisí aŋjyo wáríro niaíwíyí ení xaniyaúmi opikípoyiníri wáríro epíříárini.

¹³Seyíné yoſ nioniyá níriro xíđariŋagía nání wikí niseaóniro símí tíni seaipírárini. E seaipírá ejagi aiwi giyí giyíne ejí neániro nioní nixídiro aŋjí diŋí nikwíroro nerínayí, síá yoparí nioní ámi bimíáyi Gorixo ananí yeáyí seayimixemearírárini.

Ámá wo ḥwíá imónije xórórí enína nání uriŋí nánirini.

¹⁴“Seyíné ámá sipí seaikárijo ḥwíá imónije xórórí nerí xwiríá ikixéagi niwinirínayí ámá Judia piropenisíyo ḥweagíyí díwí tíŋí e nání éí yířixini. Ámá giyí xwiyíá ripí íá roarigíyí diŋí pírániŋí móřířixini. ¹⁵Ámá giyí giyí aŋí waíwíyo nipeyiro seáyímini mirinijiwámi niŋwearo ‘Sipí neaikárijo rixa ḥwíá imónije xwiríá ikixéfrini.’ ríñariŋagía aríá niwirínayí niwiápñimeámáná amipí íními aŋí mirinijiwámi weŋípí meaaniro nání mipáwipa sa díwí tíŋí e nání aŋjíne éí yířixini. ¹⁶Ámá aiwá omijíyo yarigíyí ení aríá e niwirínayí ámi iyíá meaaniro nání aŋí e nání mupa sa díwíyo nání éí yířixini. ¹⁷Íná apixí niaíwí agwí egíwa tíni sini niaíwí amiŋí narigííwa tíni aŋjíne éí upaxí menjagi nání aveyí. Arige aŋjíne díwíyo nání éí yipíříáríani? ¹⁸Aŋjíne éí mupaxí neaimóniniginíri Gorixomi rixiŋí re urířixini, ‘Íná imijí miripa éwínigíni.’ urířixini. ¹⁹Gorixo xwíá imixíri aŋjína imixíri ejí e dání ámá xeanijí nimoga bagía aiwi sipí seaikárijo ḥwíá imónije xwiríá ikixéáná xeanijí ríá tíŋí seaikáriŋírárini. Xeanijí íná imóniníápi tíni ámí wí xixeni imóniníá menini. ²⁰Gorixo ‘Xeanijí api aŋjíne píni owiárini.’ miyaiwipa nerínayí ámá níni miŋweapaxírárini. Ámá xío eyíroáriŋíyí

náni diŋj nímorí náni ‘Xeanijí apí aŋní anipá oimónini.’ yaiwiníá ejagi náni apaxí mé píni wiáriníarini. ²¹Xeanijí apí seaímeááná ámá wí ‘Ámá yeáyí neayimixeméanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronío jíwo ɻweani.’ ránayírani, ‘Riwo ɻweani.’ ránayírani, aríá miwipa éřixini. ²²Wí epaxí ejánayí, ámá Gorixo eyiroáriŋjyo yapí wíwapiyaniro neríná nepa mimónipa nero aí ‘Aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaroŋáonirini.’ nurimáná emímí ero ayá riwamónipaxí imónijípi ero epíříarini. Wí nepa mimónipa nero aí ‘Gorixoyá wíá rókiamoariŋáonirini.’ uriro emímí ero ayá riwamónipaxípi ero epíříarini. ²³Amipí ríwéná imóniníápi náni rixa áwaŋj searíagí yapí seaíwapiyipířixiníri náni diŋj nímoró éřixini.

Ámá imóniŋjо aŋnínamí dání weapiníápi nánirini.

²⁴Xeanijí apí nipini rixa niseaímeámáná ejáná sogwí síá yiniri emá wíá móniipa erí ²⁵siŋj aŋnínamí dání exweánowiri amipí ejí eániŋjí aŋnínamí ejíyí úpiyiniri nemáná ejáná ²⁶ámá imóniŋjáoni ejí neániri agwíyo dání wíá nökía weapariŋjagi nanipíříarini. ²⁷Nanáná aŋníají ámá Gorixo eyiroáriŋjí xwíá rírímí nírímíni aŋí gími ɻweagíáyo wirímeaemepíri urowárimíarini.” urijinigini.

Ewayí ikaxí íkíá pikí nánirini.

²⁸E nuríríná ewayí xwiyíá ripí urijinigini, “Íkíá pikfyí riniŋjíyí reŋjí siŋj neániro miŋí ináná ‘Xwiogwí rixaríani?’ yaiwiariŋgíarini. ²⁹Pikíyíniŋjí xwiogwíná náni nijíá imónipíri yariŋípa xwiyíá nioni ekiyíŋjí náni searíayí rixa imónariŋjagi níwíniřínyí diŋjí re yaiwířixini, ‘Jisaso rixa niweapíri náni ríyariní? Rixa aŋí fwí éniŋjí rónapini.’ yaiwířixini. ³⁰Nepa searíjini. Ámá gwí axí rírí síní anipá mimónipa ejáná nioni searíápi wí surímá mimónipa neri nipini xixení imóniníarini. ³¹Xwíá tíni aŋína tíni anipá imóniníá ejagi aiwí xwiyíá nioniyá wí surímá imóniníámani.

Jisaso weapiníáyi náni ámá níni wo nijíá mimónini.

³²Nioni ámi gíni gíná niweapímá nániyí ámá níni aiwí wo nijíá mimónini. Aŋínaŋjí aiwí nioni aiwí majíá imónijwini. Sa gí áponi nijíarini. ³³Ayináni diŋjí pírániŋjí nímoró ɻweářixini. Nioni gíni gíná niweapímá náni seyíné majíá imónijagíá náni xwayí naniri ɻweářixini.” nuríri ³⁴re urijinigini, “Nioni niweapímá nániyí réniŋjí imónini. Ámá wo aŋí wími uríniminiri nuríná xináwániŋjí omijí wíiarígíawa o omí ‘Nioni úáná omijí joxí níariŋjípi pírániŋjí nířixini.’ nura uŋinigini. E neríná womí ‘Aŋí fwí e awí roariŋoxí xwayí naniri awí róřixini.’ urijo ejípi ³⁵soyíné axípi éřixini. O ‘Aŋí xiáwo gíni gíná binířeníŋjoi?’ niyaiwiri ‘Síápi tíni binířeníŋjoi? Ářwegíyo binířeníŋjoi? Karíkarí ríaiwá raríná binířeníŋjoi? Wíá móniŋjími binířeníŋjoi?’ niyaiwia nuri majíá nimóniri náni ³⁶⁻³⁷o nioni sá wejáná nímeaniginiři

anijí xwayí naniri awí roarijípa niyínéni eni nioni weapimía náni pírániijí dijí nimoro ḥweářixini. Seyíné eni maiwí nikáriga warinagía sijwí seanimigíniri náni searainjini.” urinjinigini.

Jisaso náni mixí megíá nánirini.

14 ¹Rixa síá wiyaú óráná síá ejíná ajínajo Judayo murojí náni bisíkeriá yisí mayí iwamíó narigíáyi —Ejíná síá ayí Judayo Isipiyí mixí ináyo íá xeļwirárijáná Gorixo niaiwí xámijí níni opikíminiri ajínají oyáo urowárijí aiwi Judayí Gorixo ḥwí ikaxí uríipi tíni xixení nerí bisíkeriá yisí mayí úrapí nimixiro niniro sipsipí nípikiro ówanjyo ragí xópé yáriá ejagi náni ajínajo ayo muronjinigini. Ayináni xwiogwí o o pwéaná Judayí Gorixo ejípi náni dijí miwinipa eniginiri sipisipí nípikiro bisíkeriá yisí mayí úrapí nimixiro narigíárini. Rixa síá wiyaú óráná síá ajínajo Judayo murojí náni bisíkeriá yisí mayí iwamíó narigíáyi imóninía ejáná apaxípániijí imónigíá xwéowa tíni ḥwí ikaxí eániijípi mewegíawa tíni awa Jisasomi arige ínimi íá níxiriro pikianiréwiniro ínimi mekaxí nímero ²re rinigáwixini, “Síá ayimi ámá níni aiwá imixaniro epíroy egíayimi ayí mixí épímixamoaniginiri mipíkipa éwanigini.” rinigáwixini.

Apixí wí omí werixí wiwayímonjí nánirini.

³Jisaso ámi ají yoí Betani náni nuri Saimono peiyí imónagoyá ajíyo niyweari aiwá naríná apixí wí werixí dijí naejí eaarijí sixí wá —Sixí awá nigwí aga xwé rojíwáriini. Awá nimeámi nibiri íá nóxayimixiri Jisasomi miyíyo iwayimóáná ⁴wa wikí dijí niwiaiwiro re rinigáwixini, “Í pí náni werixí nigwí xwé rojípi xwiríá ikixearini? ⁵Nene werixí api nigwí náni bí nerí sijwiriyí, nigwí K300 seáyi e nimearane ámá uyípeayíyo arírá niwirane mini wipaxírini.” niriñiro ímí mixí uraríná ⁶Jisaso re urinjinigini, “Xe oeni. Pí náni ayá wí urarijoi? Í naejí niarini. ⁷Ámá uyípeayí sini seyíné tíni anijí ḥweapírá ejagi náni gíni gíná ‘Ayo arírá owianeyi?’ niriñá anani arírá wipaxírini. E nerí aiwí nioni seyíné tíni nawíni anijí re ḥweámíámani. ⁸Í ‘Arige neríná Jisasomi arírá wimíáriani?’ niyaiwiri xwáripáyo nitípíri ejagi náni anijíni xámí gí waráyo xópé niárariní. ⁹Nepa searainjini. Xwíá rírí nírimini ami gími xwiyíá nioni náni yayí seainarinjípi wáí nemero nurimeríná apixí rí nioni werixí dijí naejí eaarijí ripí niwayimóípi náni eni repiyí wíáná ‘Jisasomi apixí wí e iyí rejinigini?’ yaiwipírárini.” urinjinigini.

Judaso miyí urinjí nánirini.

¹⁰Jisasoyá wiepisarijí wo, Isikariotí dánjí Judasoyí rinijo apaxípániijí imónigíá xwéowami Jisaso náni miyí uriminiri nuri niwímeari ¹¹miyí uráná awa yayí nero apaxí mé re urigáwixini, “Nigwí siapaníwini.”

uríagía Judaso nuri Jisaso xegípi ḥweáage awa anani íá xiripírfie sijwí wináriminiri omi sijwí winaxídimejínigini.

Aiwá Ajínají Múronjíyi nání nigíá nánirini.

¹² Bisíkeríá yisí mayí iwamíó narigífná rixa ajínajo Judayo síá ayimi múronjí nání dijní mopíri nání sipisipí miá pikiaríná xegí wiepisarijowa Jisasomí re urigáfawixini, “Ge nurane aiwá ajínajo neamúronjíyi nání ríá yearijwápi joxi tíni nawní nanípi riymí yáraníwini?” uríagía ¹³ o wiepisarijyí waúmi nurowáriri re urijinigini, “Jerusaremi nání nuri ajýo áwinimí ámá wo iniigí sixí nixirími waríjagí óróri ninirónayí númi úsixini. ¹⁴ Númi nuri ají o páwfíwámi awagwí eni nipáwiri ají xiawomi yarijí re wísixini, ‘Yearéwapiyarijo re ríinigini, “Gí wiepisarijowa tíni aiwá Ajínajo Neamúronjíyi nání niniríná ají awawá giwámi dání naniréwini?” ríinigini.’ uráná ¹⁵ o ají awawá seáyimi ikwfrónijíwá ikwiajwí níni rixa pírániijí imixáriñijíwá siwá eainiñoi. E eaíáná awagwí e aiwá none nání riymí éisixini.” uríagi ¹⁶ awaú nipeyeari ajípími nání nuri Jisaso uríipa xixeni nerí aiwá Ajínajo Múronjíyi nání riymí egíisixini.

¹⁷ Síapi tíni Jisaso tíni wiepisarijí wé wúkaú sikkí waú tíni awaú aiwá riymí éííe nání nuro ¹⁸ ajýo nipáwiro niywearo aiwá niniróna Jisaso re urijinigini, “Nepa seararijini. Aiwá narijwá rone woxí nioni nání miyí nurífini.” uríagi ¹⁹ awa ayá sípí wíagi wo wo re urayigáfawixini, “Nionimaní. Nionimaní.” urayaríná ²⁰ o re urijinigini, “Wé wúkaú sikkí waú egíoyíne woxirini. Soyíné nioni tíni mýo eagwianarijwáone woxirini. ²¹ Woxí xwiyá Gorixoyá ámá imóniñáoni nání ríwamijí níriniri eániñípi tíni xixeni nirífini. Ámá imóniñáoni nání miyí uríoxiyí síá wiyi joxi majíá róríníá ejagí nání aweyí! Xináí omi mixiripa nerí sijwiriyí, naíjí imónimíminiri ejírini.” urijinigini.

“Ripi gí warárini.” urijí nánirini.

²² Sini aiwá niniróná o bisíkeríá bí nimeari Gorixomi api nání yayí niwimáná kwíkwírimí nerí yaíjí niwia nuríná re urijinigini, “Nírapípoi. Ripi gí warárini.” nurimáná ²³ wainí iniigí kapíxí wá nimeari Gorixomi yayí niwiri awamí miní wiáná nowani niiga waríná ²⁴ re urijinigini, “Wainí ripiyí gí ragírini. Nioni ámá níni nání nipikíáná ragí nioniyá xwíáyo pwarijagi niwiniríná soyíné re yaiwipíráriini, ‘Xwiyá sijí “Nioni niperiñípími dání yeáyí seayimixemeámíráriini.” réroáriñíyí neparini.’ yaiwipíráriini. ²⁵ Nepa seararijini, ‘Nioni iniigí wainí ámi wí miní néra núsáná Gorixo rixa xwioxíyo míméamí nerí seamejweaníe ḥweajáná ámi sijí nimíráriini.’ seararijini.” nuriri ²⁶ sonjí bi nírimowa nipeyearo díwí Oripio nání ugíawixini.

“Pitaoxi ríwí nimorífini.” urijí nánirini.

²⁷ Jisaso re urijinigini, “Ewayí xwiyá níriniri eániñí ripi aráí nípoyi, ‘Gorixo sipisipí meariñomi pikioreawáráná sipisipí níni

wíwíni umiamoniŋoi.' E níriniri eániŋpi tíni xixeni soyíné wáyí nero nionini niepisamopíráoi. ²⁸E neri aiwi nioni Gorixoyá diŋí tíni niwiápínameámáná Gariri piropenisíyo xámí seameámíárini." uríagi aiwi ²⁹Pitao re uriŋinigini, "Ámá nní siepisamopíri aiwi nioni wí e emiméini." uríagi ³⁰Jisaso re uriŋinigini, "Nepa rirariŋini. Síá riyimi karíkarí sini ríaiwá biaú mirípa ejáná jiwaníŋoxi biaú bi re rayiríini, 'Jisaso tíni nikumixiniri emeariŋá wonimaní.' biaú bi rayiríini." uríagi aiwi ³¹Pitao arfkí re uriŋinigini, "Wa nioni tíni nawíni niyeapikiri aiwi nioni wí 'Jisaso náni majíonirini.' rimiméini." uraríná wiepisariŋí wía eni axípi rígawixini.

Ojíkwíyo dání Gorixomi rixiŋí uriŋí nánirini.

³²Awa ojíkwíyo yoí Gesemaniyo nirémoro Jisaso wiepisarijowami re uriŋinigini, "Nioni Gorixomi yariŋí wími náni yimi soyíné re ɻweápoyi." nuriri ³³Pitaomi tíni Jemisomi tíni Jonomi tíni niwirimeámi nuríná ayá síwí nurori diŋí ríá uxeariŋagi ³⁴re uriŋinigini, "Diŋí ríá nixeariŋagi náni rixa nipepaxí niarini. Soyíné re xwayí naniro ɻweápoyi." nurimi ³⁵jíamini e onimiápi nuri miŋí xwíáyo níkwírori Gorixomi yariŋí niwiríná imónipaxí ejánayí awa minipikí wiárí onímúrípoyiniri Gorixomi re uriŋinigini, ³⁶"Gí ápe, joxi ananí mepaxí wí mimónini. Nípikaniro yarigíá iniigí yíkí yariŋíniŋí imóniŋí rípi ananí emi nimamoríréini? Nioni yariŋí nisiri aiwi gí diŋí xídimiméini. Dixí diŋí pí pí yaiwíyí nirixídimíini." Gorixomi e nurimi ³⁷nibiri wenijí éiyí wíniŋinigini. Awa sa weŋagía niwiniri Pitaomi re uriŋinigini, "Saimonoxi sá riweŋini? Wenijí nero onimiápi mijweapaxí riseaimónarini?" ³⁸Obo nibiri yapí seaíwapiyinigini. Siŋwí naniri niŋwearo Gorixomi rixiŋí urípoyi. Diŋí tíni ananí 'Jisasomí pí pí wímeáyí xídaníwini.' niyaiwiyo aiwi segí wará náni ayá nirimixiniro náni éí seaininiŋoi." nurimi ³⁹nuri Gorixomi yariŋí wíípi axípi ámi niwimáná ⁴⁰ámi nibiri awa wigí siŋwí sipíxipíxí winariŋagi náni sá órówapiŋagía niwiniri xwiyá bi murágagía niwiniri ámi Gorixomi yariŋí wiminiri nuri niŋweanjísáná ⁴¹nibiri re uriŋinigini, "Sini sá riwoyíné riweŋoi? Kikiá riyariŋoi? Rixarini. Ámá imóniŋáoni pasá níáná fwí yarigíawa fá nixepíri rixa agwirini. ⁴²Wiápínameápoyi. Rixa owaneyi. Pasá nino rixa iwo barini." uriŋinigini.

Jisasomí pasá umeŋí nánirini.

⁴³Sini e uraríná re ejinigini. Wiepisariŋí wé wúkaú síkwí waú imónigíawa Judaso apaxípániŋí imónigíá xwéowami tíni ɻwí ikaxí eániŋpi mewegíawamí tíni Judayí mebáowami tíni miyí uráná awa wigí ámá iwaní tíni kirá tíni fá xirigíawamí awí nearo Judaso tíni Jisaso tíŋí e náni wírénapáná awa nibiro Jisaso wiepisariŋí wíami uraríná wímeagíawixini. ⁴⁴Jisasomí niwímeeróná Judaso óí e nuróná

re uríipa, “Nioni pasáninjí numeri omi kíyí nimiaúniríná símimajíónijí re seaiarijnini, ‘O Jisasorini.’ Omi soyíné fá nixiriro níméra úpoyi.” Óí e nuróná e uríipa⁴⁵ rixa Jisasomi niwímeáríná re ejinigini. Ajwi e nuri “Nearéwapiyaríoxiní” nuriri kíyí miaúniñinigini.⁴⁶ Kíyí miaúnaná omi mírí nuro fá xirigíawixini.⁴⁷ fá xiraríná ámá Jisasoyá xío tíni rogiá wo kirá arerixíyo wérónipijí nimixeari ámá Jisasomi fá xirarigá womi —O apaxípániñí imónijí seáyi e imónijoyá xinániñí nimóniri omijí wiarijorini. Omi miñjí oróminiri éfyí pírí nímoýkiri aríá miñjí niwirípeari mamówáriñinigini.⁴⁸ E éaná Jisaso mixí bíawami re uríjinigini, “Soyíné ámá íwí yarigíayo fá xiraniro náni mixí nimónimi warigíápa nioni eni fá nixiraniro náni mixí nimónimi ribarijoi?⁴⁹ Síá ayí ayimi ají ridiyowá yarigíiwámi sijáni nimóniri searéwapiyaríná soyíné wí fá minixirarigíawixini. Pí náni? Ayí píné Gorixoyá nioni náni niriniri eániñjípi xixeni imóniní náni yarijoi.” uraríná⁵⁰ wiepisarijí nowani omi niwiepisamoárimi ugíawixini.⁵¹ Awa niwiepisamoárimi úáná niaíwí sikiñí Jisasomi xídarijí wo rapirapí apíá wejníni xopixopí nirónimi nibiri Jisaso tínjí e axí e rónapáná mixí bíayí omi fá xiraniro éíayí⁵² rapirapí ú nipíripeárimi aikí mayo éí ujnjigini.

Áríwiyimi Jisasomi xwirixí umegíá nánirini.

⁵³ Mixí bíayí Jisasomi nimeámi apaxípániñí imónijí seáyi e imónijo tínjí e náni nuro e wáráná apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni Judayí mebáowa tíni ɣwí ikaxí eániñjípi mewegíawa tíni awí eánaríná⁵⁴ Pitao Jisasomi mixí bíayí nimeáa waríná ná ríwíyo númi nuri apaxípániñí imónijí seáyi e imónijoyá ákiñjáyo nipáwiri porisowa tíni niujeámáná ríá imónaríná⁵⁵ apaxípániñí imónigíá xwéowa tíni xwirixí mearigíá nowani tíni awa ámá sijwí íwí winarogíá wí xwiyíá Jisasomi anani nipikipaxí imónijí bi orípoyiniri nero aiwi Jisasomi píkipaxí bi mirarijagía niwiniro ɣweajáná⁵⁶ ámá obaxí omi nuxekwímoayiro aiwi axípini mirí bi bí nira nuríná⁵⁷ ámá wí éí niroro Jisasomini yapí nuxekwímoró re urigíawixini,⁵⁸ “Nene o re rarijagi aríá wiwanigini, ‘Nioni ají ridiyowá yarigíá riwá, ámá wé tíni mirigíá riwá nipineámáná síá wiyaú wiyi óráná ámi wiwá, wé tíni mimiripa egíá wiwá mirimíárini.’ rarijagi wiwanigini.” urarijagía aiwi⁵⁹ xwiyíá api aí axípini mirí bi bí nira warinjagía niwiniro⁶⁰ apaxípániñí imónijí seáyi e imónijo niwiápínièmeámi ajwi e nibiri Jisasoyá símí e nirómáná yarijí re wiwanigini, “Ayí xwiyíá ‘Joxirini.’ ríxekwímoarigíáyo xwiyíá joxiyá wí eni miripaxí risiarini?” uríagi aiwi⁶¹ Jisaso xwiyíá wákwipaxí aiwi kíkíímí nimóniri xwiyíá bi murarijagi apaxípániñí imónijí seáyi e imónijo yarijí ámi bi niwiri re uríjinigini, “Joxí niaíwí Gorixoyáoxi, nene yeáyí neayimixemearía náni aríowayá xwíá piáxíyo dání iwiaronjoxirani?” uríagi⁶² Jisaso “Nionirini.” nuriri re uríjinigini,

“Ámá imóniŋáoni Gorixo ejí sixí eániŋoyá wé náúmini ŋweari agwí tíni weapiri yariŋagi siŋwí nanipířárini.” uríagi ⁶³ apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋo wíki niwóniri nikinimóniri xegí rapírapí naxeri xwirixí mearigíá wíamí re uriŋiniginí, “Siŋwí fwí winarogíáyí ríápi náni diŋj wí ikwíroanímewini. ⁶⁴ Xewaniŋo Gorixomi riperirí umeararíná soyíné rixa aríá wíoi. Diŋj soyínéyá pí ‘Oyaneyi.’ yaiwiariŋoi?” uráná awa “Xwiyá ámi bi ripaxí mimónigoi. Rixa opikípoyi.” niríasáná ⁶⁵ wa re egíawixini. Reajwí úriro írikwí siŋwíyo rití niyárimáná iwaŋí earo re uriro, “Wíá rókiamoarínoxini, amípí ínimi éfápi áwanjí ragoxi, iwaŋí go reaarini? Áwanjí nearei.” uriro néfasáná aní ridiyowá yarigíiwá awí mearoarigíáwami míni wíáná awa eni símimanýyo wé upikákwiayigíawixini.

Pitao “O náni majónirini.” uríŋjí nánirini.

⁶⁶ Pitao, awa aríyo ínimi Jisasomi xwirixí mépero iwaŋí earo yaríná, o míde ákiŋáyo ínimi ŋweaŋáná apixí apaxípániŋí imóniŋí seáyi e imóniŋoyá omíŋí wíiariŋíá wí nibiri ⁶⁷ Pitao ríá imónaríŋagi niwíniri siŋwí agwí niwináriŋisáná re uriŋiniginí, “Joxi ení Nasareti dámj Jisaso tíni emearigíáyí woxirini.” uríagi ⁶⁸ Pitao “Oweoi.” nuriri re uriŋiniginí, “Jíxi rariŋípí náni nioni majáriŋi.” nurimi niweri fwíyi tíŋj e éí roŋáná ⁶⁹ apixí apiyá axí eni niweri o e roŋagi niwíniri ámá e rówapigíáyí tíŋj e dání omí árixá niwiri re uriŋiniginí, “Ámá oyí Jisaso tíni nawíní emearigíá worini.” uríagi aiwi ⁷⁰ o “Oweoi. Nionimani.” nuriri roŋáná ámi ríwíyo ámá e rówapigíáyí re urigíawixini, “Neparini. Joxi awa tíni emeariŋoxirini. Joxi Gariri piropenisíyo dájoxi ejagi náni Jisaso tíni emeariŋoxirini.” uríagia aiwi ⁷¹ Pitao sipí ikaxí niriri xwíá e dání re uriŋiniginí, “Ámá soyíné rarigíó náni majónirini.” rixa uráná re ejiniginí. ⁷² Karíkarí ríaiwá ámi bi ríagí aríá niwiri Jisaso “Síá riyimi karíkarí sini ríaiwá biaú miripa ejáná joxi ‘Jisaso náni nioni majónirini.’ biaú bí rayiríni.” uríŋpi náni diŋj niwíniri yapí uríŋyí náni ayá sipí wíagi ŋwí eanjiniginí.

Jisasomi Pairato tíŋj e wárigíá nánirini.

15 ¹ Wíá móniŋími apaxípániŋí imónigíá xwéowa tíni Judayí xwirixí mebarigíá níni tíni awí neániro xwiyá nimixárimáná Jisasomi gwí niyiro nimeámi nuro émáyíyá gapimaní Pairatoyi rinijomí míni wíáná ² o Jisasomi yariŋí re wiŋiniginí, “Judayíyá mixí ináyoxiraní?” Yariŋí e wíagi Jisaso “Ayí joxi rariŋini.” uráná ³ apaxípániŋí imónigíá xwéowa omí símí tíni uxekwímoaríná ⁴ Pairato ámi Jisasomi yariŋí re wiŋiniginí, “Xwiyá joxiyá wí niwiápíni mirearí miripaxí risiarini? Ayí xwiyá ‘Joxini.’ rixekwímoarigíáyí onimíápi niriro miyariŋoi.” uríagi aiwi

⁵Jisaso xwiyáá wákwipaxí aiwi ámi píné bi mirfagi náni Pairato dijí ududí niwiga ujínigini.

Pairato Jisasomi níkweari wáriminiri ejípi nánirini.

⁶Síá Ajínajo Judayo Múroñyi imóniñáná xwiogwí ayí ayo Judayí nuro wigí gwí ñweagíá wo náni émáyí gapimanomí yariñí wíáná o ayí nioni náni yayí onípoyniri nimixeari uwáriagírini. ⁷Iná ámá wo Barabasoyi riniño —O ámá wa tíni niwiápñimearo “Wauyowami mixí oxídowáraneyi.” níriniro awa tíni mixí niniróná o ámá womí píkíagi émáyí omí tíni ámá xío tíni niroro mixí egíawamí tíni gwí yíagía náni o ína kírapusí aŋjyo ñweajorini. ⁸O náni oxí apixí níni aiwá api náni awí eánigiyáí émáyí gapimaní Pairatomi nuro yariñí re wigíawixini, “Xwiogwí ayí ayo negí ámá gwí ñweagíá wo neaiapagípa ámi wo neaiapiréini?” uríagía ⁹⁻¹⁰Pairato “Apaxípánijí imónigíá xwéowa Jisasomi sipí dijí niwiaiwiro náni gwí niyiro nimeámi nibiro niapáoi.” niyaiwiri re urijinigini, “Segí mixí ináyí Jisasoyi riniño seawáriminréini?” uríagi aiwi ¹¹apaxípánijí imónigíá xwéowa wíá móniñimi ámá aiwá api náni epíroyí egíayo re rináriméíá náni “Jisaso pí enijoil! O náni yariñí miwipani. Barabaso náni yariñí wípoyi.” rináriméíá enagí náni ¹²ayí Pairatomi re urigíawixini, “Barabaso neawárii.” uríagía Pairato re urijinigini, “Judayínéyá mixí ináyí urigíomí pí emíini?” uríagi ¹³ayí xixewiámí re urigíawixini, “Íkíáyo yekwiroárei.” uríagía ¹⁴Pairato re urijinigini, “Pí íwí éí náni e emíini?” uríagi aiwi awa xixewiámí nura nuro “Íkíáyo yekwiroárei.” urayariñagía ¹⁵Pairato ayo oyapemiximiniri nerí re ejinigini. Barabaso nimixeari nuwárimáná xegí porisowa Jisasomi iwaŋí xaíwí nimépéfasáná ejáná awami re urijinigini, “Omí nimeámi nuro íkíáyo yekwiroáripoyi.” urijinigini.

Omí riperirí umeariro íkíáyo yekwiroáriro egíá nánirini.

¹⁶Porisowa Jisasomi nimeámi gapimanoyá aŋiwámi —Ají yoí ayí Píretoriumiyi riniñiwámírini. Ají iwámi nipáwiro wauyí poris nowamini “Eini.” nuriro “Omí riperirí omépeaneyi.” níriniro re egíawixini.

¹⁷Rapirapí ayá riŋí wú mixí ináyí yínarigíá wú nimearo omí nuyíriro ópiyá ejíniñí imóniñí wirí nikíkiyimáná mixí ináyí aminaŋwíniñí imóniñí miŋíyo díkínarigíápa miŋíyo xaíwí udíkiáriro nemáná ¹⁸mixí ináyíyo yayí wiariŋíápa riperirí niwiro re urayigíawixini, “Judayíyá mixí ináyoxirini.” nurayiriná ¹⁹wegwíá tíni miŋíyo iwaŋí earo reajwí úriro xómíñí niyíkwiro miŋí xwíáyo íkwíroro nero ²⁰rixa riperirí numépéfasáná rapirapí ayá riŋú niwiriro ámi xegú nuyíriro íkíáyo yekwiroáraniro náni niméra nuro ²¹óí e nuríná ámá obaxí pwarigíá womí xegí yoí Saimonoyi —O ají yoí Sairini dáŋorini. Xewaxo yoí Arekísadaorini. Xexírímeáo yoí Rupasorini. Omí porisowa fá níxero

“Jisaso náni íkíá yoxáí ripá nimeámi wuii.” nuriro ²² Jisasomi niméra nuro díwí bi Gorigota riniijípimi —Yoí míkí ayí ámá miijí gixweá nánirini. Díwí apimi nirémoro ²³ ámá wa Jisaso riniijí bi miwinipa oeniri marisiníá murfyí riniijí bi iniigí wainíyo niwayimori mini wianiro yarijagía aí o murápí “Oweoi.” uráná ²⁴ porisowa omi íkíáyo niyekwiroáriro xegí rapírapí yanjí menaniro sárúyo dání “None go meaniríenijoí?” niriniro sárú egíawixini.

²⁵ Jisasomi 9:00 a.m. imónáná rixa sogwí xaíwí anaríná íkíáyo niyekwiroáriro ²⁶ ámá níni “O íwí ripi éí náni ripikiarinjoí?” oyaiwípoyníri íkíá wárá nimearo “Judeyíá mixí ináyorini.” niriro ríwamijí e nearo íkíáyo seáyi e nipírauro ²⁷ ámá ámáyá amipí íwí pikioráparigííwaú eni Jisaso tíjí e midimidáni niyekwiroáriro náni ²⁸ ríwamijí ejíná Bikwíyo niriniri eániijí ripi, “O íwí yarigíá tñi nawíni kumixigíáriini.” riniijípi xixeni imóninjinigini.

²⁹ Ámá Jisasomi mini mini nímúroayiro ikayíwí numeariro payí niwianiróná miijí kiríkirí nimeaayiro re rigíawixini, “Re riñoxiraní? ‘Nliwaniyoní ají ridiyowá yarigííwá nípineari gí níiwini síá wiyaú wiýimi ámi mirimíráriini.’ riñoxi ³⁰ ejí neániri jiwaniñoxi ejí niyoárimi wepínei.” urayaríná ³¹ apaxípáninjí imónigíá xwéowa tñi ñywí ikaxí eániijípi mewegíawa tñi eni ikayíwí numeariro re rigíawixini, “O ejí neániri ámáyo arírá wiago aí xewaniyo arírá minipaxíri. ³² Ámá yeáyí neayimíxemeanía náni aríowayá xwíá piaxíyo dání iwiaronjí ro Isirereneyá mixí ináyí riniijí roiy íkíáyo seáyi e dání niyoárinimi wepínítagi siñwí niwiniranénayí, dijí wíkwíroaníwini.” raríná ámá Jisaso tíjí e midimidáni yekwiroárigííwaú eni omi ikayíwí axípi umearigíisixiní.

Jisaso peñí nánirini.

³³ Ayí e néra núíasáná ejáná rixa 12:00 ikwawedí imónáná re ejinigini. Ají nimini síá niyináriri síá niyináriñisáná síá tñi 3:00 dání ámi wíá ókiáná re ejinigini. ³⁴ Jisaso ríaiwá ejí tñi niriri xegí Xibiruyí píné tñi re riñinigini, “Eroi, Eroi, rama sabakitani?” niriri aga píné “Gí Gorixoxini! Gí Gorixoxini, pí náni emi nímóini?” urarigíápa Xibiruyí píné tñi e ríagi ³⁵ ámá e rówapigíá wa aríá niwiro re rigíawixini, “Ai! Rixa Gorixoyá wíá rókiamoagí mipé ajínami peyijo Iraiiao náni ríaiwá rarini.” niriro ³⁶ ámá wo írikwí nímeari iniigí wainí niái yarijípimi igíá nearí wegwiá wá tñi ayíiwí nikiroárimáná wegwiáwámi nimaxirimáná o bí niniri siñj oeniri náni seáyi émi niwimíxániri re riñinigini, “Iraiiao omi íkíá tñi ejí onijí niyoari nimeámi wepíníni ajínami dání weapiniríenijoí?” ríagi ³⁷ Jisaso ríaiwá ámí bí ejí tñi nirimo dijí niyámiga upjinigini. ³⁸ Dijí niyámiga úáná rapírapí sepiá ají ridiyowá yarigííwá awawá ñywíá tñijimini epanjoárinijú áwini e axowárinijinigini.

³⁹ Porisowayá seáyi e imóniyo Jisaso nipearíná símimañímini nirori Jisaso péagi niwiniríná dijí niyámiga e úagi niwiniri re riñinigini, “Ámá roiyí neparini. Gorixomí xewaxorini.” riñinigini.

⁴⁰ Apíxí wíwa eni Jisaso péáná ná jíami nirómáná sijwí wínarogííwa wigí yoí ríwarini. Mariaí —Í aŋjí yoí Magídara dápírini. Í tñi apíxí Mariaíyi riniŋí ámi wí —Í Jemiso onaxomí tñi Josesomí tñi xináírini. Í tñi ámi wí Saromíyi riniŋí tñirini. ⁴¹ Íwa Jisaso Gariri piopenisíyo emearfná númi nuro arirá wigííwarini. Ámi obaxí wíwa eni o tñi Gariri dání Jerusaremi aŋjyo náni bigííwa Jisasomí pikiaríná jíami dání sijwí wiñigíawixini.

Jisasomí xwíá weyárigíá nánirini.

⁴² Rixa síápi tñi síá ayi Sabaríá náni amipí pírániŋí imixárarigíáyimi

⁴³ Aramatia dánjí Josepo —O Judayí mebá seáyi e imónigíá worini. O Gorixo xwioxíyo míméamí nerí pírániŋí umejweanía náni dijí nikikayori wenijí nerí ɻweaŋorini. O masisíá miwí dijí sixí níniyi émáyí gapimaní Pairato tñjí e náni nuri éí nirómáná Jisaso piyo náni “Anani omeámini?” nuriri yariŋí wíáná ⁴⁴ Pairato Jisaso rixa ría péiniginiři “Porisowami meariyo obini.” niriri poriso rixa báná yariŋí re wiñinigini, “Jisaso rixa ripéinigini? Síni mipepa réinigini?” nuriri ⁴⁵ poriso “O rixa péinigini.” ríagi Pairato aríá e niwiri Aramatia dánjí Josepo Jisaso piyomi xe omeaniri sijwí wiñíagi ⁴⁶ Josepo nuri rapirapí apíá wejí wú bí nerí nimeámi nibiri piyomi niyoari nimeámi niwepíniri e nitimáná wigí yariŋíapa xopixopí nirúa numáná xwáripayo náni nimeámi nuri —Xwáripá ayi sítjáyo óí rixáriňíyirini. Ayimi nitimáná sítjá xwé wo mímegwinárí niméra nipuro óí majíwámi rití neríná éí ráráriňinigini. ⁴⁷ E yaríná Magídara dánjí Mariaí tñi Josesomí xináí Mariaíyi riniŋí tñi “Jisaso ge tipíriréoi?” niyaiwiri sijwí winaxídígsixini.

Jisaso ámi wiápíniimeaní nánirini.

16 ¹Sá wegíípaú Sabaríá ayi rixa pwéáná síápi tñi Saromí tñi awí neániro wiápi tñi piyomi waráyo xópé wiaúwaniginiři íwa werixí dijí naŋjí eaariŋí bi bí nero nitiro ²sá wegííwa Sadéyo wíá móniŋjómi niwíapíniimeámi Jisaso xwíá weyáriňije náni nuro rixa sogwí xemónapariŋjagi nirémoríná ³wiwanijíwa re rinigíawixini, “Ámá gowa sítjá óí majíwámi pírojo mímegwinárí neaiipíriréoi?” niriniríná ⁴wenijí éíyáyí wiñigíawixini. Sítjá aga xwéo aí rixa mímegwinárí niniri ófyi sijáni iniŋjagi niwíniro ⁵aŋwi e nibiro ófyimi nipwáiro wenijí éíyáyí wiñigíawixini. Aŋjnájí wo rapirapí apíá wejí sepiá wú niyínimáná daiwo éí ɻweaŋjagi niwíniro uduď wíagía ⁶o re uriňinigini, “Uduď mepani. Nioni njíárini. Sewayíné Nasareti dánjí Jisaso, lkáyo yekwiroárigíomi sijwí wiñaniro bariŋoi. Síni re miwenini. Rixa wiápíniimeáinigini.

Omi tigé anfá rí imónijagi wínípoyi. ⁷Rixa nuro wiepisinjowami tíni Pitaomi tíni eni áwanjí re urémeápoyi, ‘Jisaso Gariri píropenisíyo náni xámí seameanírárini. Xewanijo searijípa xíomi e sijwí winipírárini.’ urémeápoyi.” uráná ⁸íwa nipeyearo xwáripáyo píni niwiárimi éí nuróná ejí óí ero síri pikníiro nero wáyí nikáriniro náni ámá wíyo áwanjí murí éí ugíawixini.

Jisaso Mariaími sijáni wimónijí nánirini.

⁹Jisaso Sadéyo wíá móniójími rixa niwiápínameámáná nuri Magidara dají Mariaími —Apíxí í Jisaso xámí imió ímí dijí xixéroarigíá wé wíumi dají waú mixí umáinowáriñírini. Ímí xámí sijáni siwá winíjagi ¹⁰í nuri ámá Jisaso tíni emeagíawa o náni dijí sipí niwiri náni ámixíá yarijagía niwímeari Jisaso wiápínameáí náni áwanjí nuriri ¹¹re uriñinigini, “O rixa sijí ejagi sijwí wíníni.” uríagi awa aríá niwiro aí dijí niwikwíroro “Nepa neararini.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiní waúmi wímeanjípi nánirini.

¹²E nemáná ejáná xegí wiepisiní waú Jerusaremi píni niwiárimi ají wíyo náni waríná Jisaso xegí wónijí nimóniri wímeáagi ¹³awaú eni nuri wiepisiní wíami “Jisasomi sijwí wíníwi.” uríagi aiwi dijí niwikwíroro “Nepa nearariñii.” miyaiwigíawixini.

Jisaso wiepisiní wé wúkaú sikuí womí wímeanjí nánirini.

¹⁴E nemáná ejáná xegí wiepisinjowa wé wúkaú sikuí wo awí neániro aiwá naríná Jisaso sijáni siwá niwiniri awa sini dijí niwikwíroro ero dijí kíkímí imóniro yarijagía náni mixí nuriri re uriñinigini, “Ámá nioni niwiápínameari ámí sijí ejagi sijwí ninaními níbiro áwanjí searijáyo aríá niwiro dijí niwikwíropa pí náni yarijoi?” nuriri ¹⁵re uriñinigini, “Xwíá rírí nirímini ami ami nemero xwiyíá nioni náni yayí seainarinjípi ámá niyoní áwanjí urimérixini. ¹⁶Ámá giyí aríá niseairo nioni náni dijí ninikwíroro wayí meájáyo Gorixo yeáyí uyimixemeaniárárini. E neri aiwi ámá giyí nioni náni dijí minikwírójáyí xwiyíá meárinipírárini. ¹⁷Ámá nioni náni dijí nikwírójáyí wáí nurimeríná Gorixoyá dijíyo dání emimí ripi epírárini. Gí yoíyo dání ámá imió dijí xixéroarijíyo mixí umáinowáriro píne ámá wíyá majíá aiwi Gorixoyá dijíyo dání wigí pínéyo dání uriro ¹⁸sidiroyo fá nítamixiniríná sidiroyi niwori aiwi mipé ero iniigí ayáí iniijípi niniri aiwi mipé ero ámá simixíyo wé seáyi e nikwiáriro nañí imixiro epírárini.” uriñinigini.

Jisaso aijínamí náni peyijí nánirini.

¹⁹E nurimi Jisaso Gorixoyá dijí tíni aijínamí náni nipeyríná ámí o tíni xixení nimóniri náni wé náúminí éí ɻweaŋinigini. Éí ɻweaŋáná

²⁰ awa nuro Jisasoyá xwiyíá ami ami nurimeróná ámá “Nepa nearariŋoi.” yaiwipíri náni emimí eni Áminá Gorixoyá diŋí tíni niwíwapiya wagíárini.